

Sexualita a mládež

Bc. Renata Helebrantová

Diplomová práce
2015

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Institut mezioborových studií
akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Renata Helebrantová**
Osobní číslo: **H138180**
Studijní program: **N7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Sexualita a mládež**

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v SR UTB ve Zlíně č. 7/2014, včetně příloh, případně podle dalších materiálů. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím diplomové práce.

S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena na:
- sexualitu a sexuální výchovu mládeže, zamýšlení se nad historickým vývojem sexuality, na vývoj sexuální výchovy v souvislostech se společenskými změnami a celkovým vývojem společnosti;

- možnosti využití poznatků sociální pedagogiky v oblasti sexuální výchovy.

Zároveň bude proveden kvalitativní výzkum k danému tématu.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

AUGUSTIN, J. Sexualita v našem životě. Vyd. Brno: Karmelitánské nakladatelství, 2005.

ISBN: 80-7192-917-4

BURDOVÁ, I. Jak s dětmi mluvit o sexu. Brno: Kartuziánské nakladatelství, 2011 ISBN

97-8808-695-38-30

FOUCALT, M. Dějiny sexuality II. Vyd. 1. Praha: Herrmann & synové, 2003. ISBN

neuveдено.

FOUCALT, M. Dějiny sexuality III. Vyd. 1. Praha: Herrmann & synové, 2003. ISBN

neuveдено.

HULMÁKOVÁ, J. Trestání delikventní mládeže, Praha: Nakladatelství C.H.Beck, 2013, ISBN

978-80-7400-450-6

PANOUSHKOVÁ, M. K problematice čtení a psaní odborného textu. Ústí nad Orlicí:

Univerzita Hradec Králové Filozofická fakulta, 2012, ISBN 978-80-7405-1784

UZEL, R. Sexuální výchova. 1. vyd. Praha : Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. ISBN

80-86991-69-5

WEISS, P.; ZVĚŘINA, J. Sexuální chování v ČR – situace a trendy. 1. vyd. Praha : Portál,

2001. ISBN 80-7178-558-X

Vedoucí diplomové práce:

PhDr. Mgr. Zdeňka Vaňková

Institut mezioborových studií

Datum zadání diplomové práce:

4. listopadu 2014

Termín odevzdání diplomové práce:

31. března 2015

V Brně dne 4. listopadu 2014

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.

děkanka

doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.

ředitel ústavu

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk diplomové práce bude uložen v příruční knihovně Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a jeden výtisk bude uložen u vedoucího práce;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – diplomovou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s přípoště-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem diplomové práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na diplomové práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

V Brně 16. 3. 2015

RENATA HELEBRANTOVÁ
.....
Jméno, příjmení a podpis diplomanta

ABSTRAKT

Tato diplomová práce s názvem „Sexualita a mládež“ se zabývá posouzením postojů k sexualitě a znalostí z oblasti sexuální výchovy dospívající mládeže. Teoretická část je zaměřena především na historický vývoj sexuality a pohled současné společnosti na otázky spojené se sexualitou a sexuální výchovou. V praktické části jsou analyzovány výsledky výzkumného šetření, které zjišťují postoje a znalosti dospívajících dětí a generace jejich rodičů.

Klíčová slova: lidská sexualita, dějiny sexuality, sexuální výchova, odpovědnost, informovanost, mládež, rodina, škola

ABSTRACT

This dissertation named "Sexuality and youth" deals with the assessment of attitudes to sexuality and knowledge of sexual education of adolescents. The theoretical part is focused on the historical development of sexuality and the view of contemporary society on issues related to sexuality and sex education. The practical part analyzes the results of the research, which measure attitudes and knowledge of adolescents and their parents' generation.

Keywords: Human sexuality, history of sexuality, sex education, responsibility, awareness, youth, family, school

Na tomto místě bych ráda poděkovala PhDr. Mgr. Zdeňce Vaňkové za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytla při zpracování této diplomové práce.

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	8
I TEORETICKÁ ČÁST.....	10
1 SEXUALITA V ŽIVOTĚ ČLOVĚKA.....	11
1.1 DĚJINY SEXUALITY.....	12
1.2 PRAVĚK.....	12
1.3 ANTICKÉ ŘECKO A ŘÍM.....	13
1.4 STŘEDOVĚK.....	14
1.5 SEXUALITA V 19. STOLETÍ.....	16
1.6 SEXUALITA VE 20. STOLETÍ.....	17
1.7 SEXUALITA SOUČASNÉ DOBY.....	18
2 POSTOJ SPOLEČNOSTI K SEXUALITĚ.....	23
2.1 POSTOJ STŘEDNÍ GENERACE K PROBLEMATICE SEXUALITY.....	23
2.2 POSTOJ MLADÉ GENERACE.....	25
3 SEXUÁLNÍ VÝCHOVA.....	29
3.1 SEXUÁLNÍ VÝCHOVA V RODINĚ.....	30
3.2 SEXUÁLNÍ VÝCHOVA VE ŠKOLE.....	33
3.3 VLIV RODINNÉHO PROSTŘEDÍ NA SEXUÁLNÍ VÝVOJ DOSPÍVAJÍCÍ MLÁDEŽE.....	37
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	40
4 CÍLE PRAKTICKÉ ČÁSTI.....	41
4.1 METODY VÝZKUMU.....	41
4.2 STRUKTURA DOTAZNÍKŮ.....	42
4.3 VYMEZENÍ SKUPINY RESPONDENTŮ.....	43
4.4 VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKOVÉHO PRŮZKUMU – ČÁST I.....	44
4.5 VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKOVÉHO PRŮZKUMU – ČÁST II.....	61
4.6 VYHODNOCENÍ HYPOTÉZ A INTERPRETACE VÝSLEDKŮ.....	70
DISKUZE.....	73
ZÁVĚR.....	75
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	76
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	80
SEZNAM OBRÁZKŮ.....	81
SEZNAM TABULEK.....	82
SEZNAM PŘÍLOH.....	84

ÚVOD

Téma Sexualita a mládež je v současné době poměrně často tématem odborných i laických diskuzí. Období dospívání je jedno z nejtěžších období v životě každého jedince. U mladého člověka dochází k rychlému tělesnému i psychickému vývoji, může se projevit emoční nestálost, nezáměr o dosud provozované záliby a koníčky, ale naopak se zvyšuje zájem o navázání nových přátelství, děti zažívají první lásky a ty prožívají zpravidla velice silně. Dospívající mládež si začíná uvědomovat svoji fyzickou i osobní atraktivitu, záleží jim na tom, jak vypadají, je pro ně velmi důležité, jak je vnímá okolí, chtějí se líbit. V tento moment je už tolik nezajímá názor rodičů, je pro ně důležitý názor jejich vrstevníků. Rodičům nezbyvá, než se změnám, kterými jejich dítě prochází, přizpůsobit a spoléhat na to, že jejich vztah s dětmi stojí na pevných základech a děti mají díky jejich výchově jasně nastavené mantinely. Proto je, podle mého názoru, důležité, co jsme dětem předali právě do této doby.

Jedno z nejdůležitějších témat v období dospívání je právě sex, sexuální výchova. Dnešní mládež má sice daleko lepší přístup k informacím, než měla generace jejich rodičů, ale tyto informace mohou být zkreslené či zavádějící a není dobré, pokud je v určitých ohledech děti přijmou jako normu. Vše je potřeba jim vysvětlit a uvést na pravou míru. Důležitou otázkou zůstává, od koho by děti měly informace získat, zda doma v rodině nebo ve škole v rámci výuky. Rodiče dnešních dospívajících většinou vyrostli v době, kdy ve školách byla sexuální výchova tabu a ani doma v rodinném prostředí se ve většinou o sexu nemluvalo příliš otevřeně. Ale domnívám se, že rodiče dnešních náctiletých jsou na úplně jiné úrovni. Sama jsem z vlastní zkušenosti poznala, že moje generace přistupuje k výchově dětí jinak, než se chovali naši rodiče k nám. My už se nestydíme s dětmi o spoustě věcí hovořit, máme s dětmi většinou kamarádský vztah, děti nemají strach se svěřit, ale samozřejmě to neplatí u každého rodiče. Domnívám se, že si rodiče dnes s dětmi hodně povídají a proto předpokládám, že by neměl být problém s dětmi mluvit o všem co je zajímavé, včetně sexu.

Další institucí, kde má dítě získat potřebné informace je škola. Tady se liší názory laické i odborné veřejnosti. Část veřejnosti je pro sexuální výchovu ve školách, druhá strana si myslí, že sexuální výchova je pouze záležitostí rodičů. Podle mého názoru, pokud bychom nechali sexuální výchovu pouze na rodině, najde se pořád ještě dost dětí, které tím pádem žádné informace mít nebudou, protože rodiče s nimi o tomto tématu nemluví.

Vzhledem k tomu, že sexualita a s ní spjatá sexuální výchova provází lidstvo od prvopočátků, ráda bych v první části své práce stručně popsala sexualitu a její proměny v různých etapách vývoje společnosti.

V další části bych se chtěla zabývat zejména tím, jaký je nejlepší způsob děti informovat o nejdůležitějších otázkách spojené se sexem, v kterém období jejich vývoje je nejlepší se sexuální výchovou začít a zda je vhodná sexuální výchova i ve škole nebo je lepší nechat tyto informace na rodině. Dále bych chtěla zjistit, jestli je sexuální výchova v České republice v obecném měřítku na lepší úrovni, než byla v době, kdy dospívala moje generace, to znamená generace dnešních rodičů dospívajících dětí.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 SEXUALITA V ŽIVOTĚ ČLOVĚKA

Sexuální pud je základní pud člověka. Podle K. Janiše (2007) vykládají některé slovníky pojem sexuální (pohlavní), jako založení vztahující se k pohlaví, k plození. Ale je podle něho nutné rozlišit pojmy pohlaví – má biologickou dimenzi a pojem sexualita, která zahrnuje do sebe chování na základě pohlavního spojení. Sexualita se dotýká široké oblasti osobnosti, vztahující se k sexuálnímu chování.

Pohled na sexualitu se v průběhu lidských dějin dostal do stadia, kdy se její biologická podstata značně potlačila a naopak se rozvíjejí její emotivní stránky. Pověšinou je považována za faktor, který se podílí na vlastním pocitu štěstí, slasti, spokojenosti, společenské prestiže apod. (Janiš, 2007, s. 6).

Podle Janiše (2007) je lidská sexualita založena na hormonálních změnách, ale je osvobozena od hormonální determinace, na rozdíl od zvířat. U lidí se projevují zejména psychické, sociální a kulturní faktory.

Zjednodušeně řečeno sexualita a s ním spojený pohlavní a rozmnožovací pud zůstává povětšinou pouze u živočichů, lidstvo sexualitě dalo jako přidanou hodnotu psychické projevy, emoce. Stejný názor má i Kracík (1992), který tvrdí, že sexualita je integrální součást osobnosti člověka, prvek společenského soužití obou pohlaví, kdy do popředí vystupuje duševní stránka sexuálních projevů. Rozčlenil lidskou psychiku na tři části a to tak, že na úrovni nižší nervové činnosti zůstávají funkce pudové, což je sexualita bez záměrného partnerství. Na úrovni I. signální soustavy se jedná o reakce na danou životní situaci – náhodné životní partnerství. Na úrovni II. signální soustavy vlivem nejvyšších hodnot člověka nabývá sexualita specificky lidských vlastností.

Sexualita plní řadu funkcí, přičemž mezi nejdůležitější patří samozřejmě reprodukční, ale sex přináší také uspokojením uvolnění, je projevem intimního vztahu. Janiš (2007) označil čtyři funkce:

- Funkce reprodukční, což je základní funkce, kdy je prostřednictvím heterosexuálního styku zajištěno rozmnožování druhu. Lidská sexualita tvoří podstatu reprodukce druhu.
- Funkce komunikační – sexuální styk je možné zařadit mezi zvláštní druh intimní komunikace mezi partnery, kdy se jedinec snaží, aby se s ním druhý cítil dobře.
- Funkce redukování napětí na základě sexuálního vzrušení a uspokojení

- Funkce prestižní, která se projevuje tak, že sexuální vztah se stávají součástí společenského postavení, jsou známkou úspěchu, ukazují podnikatelské schopnosti, prostředek k ovlivnění klientů.

1.1 Dějiny sexuality

Pojmy jako sexualita, láska, manželství či erotika patřily vždy mezi důležitá témata v lidské společnosti. Společně s vývojem lidské společnosti se vyvíjí i sexualita a pohled na ni prošel různými změnami. Dříve plnila sexualita zejména funkci reprodukční, byla součástí různých rituálů, sloužila jako výchovný prostředek při uvádění mladých lidí do světa těch starších a zkušenějších. Sexualita je spojována s potěšením, morálkou a ta je většinou řešena a určována autoritami každé doby. Lidská sexualita současnosti patří neoddělitelně k veřejnému i mediálnímu životu. V této části své práce bych ráda stručně shrnula nejvýznamnější etapy v dějinách sexuality a jejího vývoje.

1.2 Pravěk

První náznaky sexuality můžeme vidět z dochovaných materiálů už u lidí v pravěku. Jejich život byl úzce spojen s přírodou a nejdůležitější starostí bylo zajistit obživu a přežít. Pravěký přístup k sexualitě sloužil k zajištění potomstva a přežití.

Podle Maliny (2008) se předpokládá, že v této době žili lidé v tlupách, ve skupinách zhruba v počtu dvaceti pěti až třiceti osob. Malina (2008) tvrdí, že sexuální styky se pak odehrávaly v rámci tzv. sňatečných sítí a časem byly rozpoznány výhody tohoto uspořádání. Takové párování udržovalo pospolitost malou a životaschopnou, sloužila k výměně zkušeností, k šíření nových objevů a rozvíjení.

O vývoji sexuality a sexuálních vztahů nemáme pochopitelně přímé doklady, ale můžeme informace čerpat z nalezených malířských či sochařských děl, která vytvořili lovci a sběrači. Bylo dochováno spousta kamenných a kostěných sošek, které převážně zobrazují ženu. Podle Maliny (2008) nebyly pro tvůrce podstatné ženiny oči, hlava ani rysy tváře, ale naopak zdůrazňují rysy symbolizující plodnost a sexualitu, to je v jejich podání vulva, velká povislá prsa, široké boky a silná stehna, jakoby poznamenány opakovaným mateřstvím. Viděli v ní ztělesnění lidského sexuálního principu, jímž bylo zajišťováno pokračování života (Malina, 2008, s. 9). Muži byli zobrazováni také, ale v daleko menší míře než ženy a

pokud již byli zachyceni, byla ukazována jejich sexuální síla v podobě zobrazeného samotného falusu.

Podle Fanela (2000) máme z této doby první informace o existenci homosexuality. Ten je, na rozdíl od Moruse (1992), který tvrdí, že o homosexualitě v nejstarších dobách nemáme žádné doklady, přesvědčený, že bychom měli zvážit hypotézu, která určitou logickou možnost zrodu gayů už v dávných dobách. Dále Fanel (2000) připomíná mytologii, která se nám zachovala a která tehdy znamenala více než báji či pohádku. Mýtus je příběh světa a obsahuje mimo jiné i homosexuální vztahy.

Fanel (2000) ve své knize Gay historie spojuje vznik homosexuality s přechodem pračlověka od riskantního loveckého života k zemědělství, které vytvořilo podmínky pro přežití většího počtu obyvatelstva. Ve svazku mezi mužem a ženou dochází pozvolna a částečně k nástupu monogamie (jednoženství) místo původní formy polygamie (mnohoženství). Vznikají sociálně silnější rodiny, které potřebují pro své děti větší počet vychovatelů. Zde nejspíš vznikla hypotéza o homosexualitě. Představa o vzniku homosexuality v pravěku jakožto jakési spontánně ustavené charity, dobročinné starostlivé péče o druhé, mladší, bezbranné a snadno zranitelné, tato představa může připadat jako přinejmenším odvážná, ne-li poněkud přepjatá, nicméně byla vyslovena na poli uznávané vědy (Fanel, 2000, s. 17).

1.3 Antické Řecko a Řím

Dalším významným obdobím v dějinách sexuality je život antických Řeků a Římanů. Sexuální život Řeků byl na počátku velice aktivní a pestrý, vše se točilo kolem žen, většina válek, které se v té době vedly, byly kvůli lásce a ženám. Morus (2007) tvrdí, že v demokratických Aténách se sex dostal zřejmě na okraj zájmu mužů. Největším zájmem mužů se stala politika, ženy byly z veřejného života úplně vyloučeny. Pro muže znamenaly méně než jejich otrok, ženy byly mužům lhostejné.

V Řecku žena sice také žila stranou veřejného dění, ale úplně izolována nebyla. Podle Foucaulta (1999) bylo Řecko patriarchální společností, v níž rozkoš žen neměla žádnou váhu, její sexuální život byl určován vždy někým jiným, buď otcem nebo manželem. Základní myšlenkou této doby byla sexuální zdrženlivost, ta byla považována za projev vznešenosti, čímž se lidé odlišovali od zvířat podléhajícím svým pudům. Foucault (1999) uvádí, že sexuální zdrženlivost platila v řecké společnosti za znak luxusu, prozrazovala filosofickou vytříbenost, projevovali se tak kultivovaní lidé, kteří hledají v životě více intenzity a krásy.

Navíc přílišná sexualita mohla škodit, protože by mohla být příčinou oslabeného zdraví. Mužské sperma bylo považováno za vzácnost, proto bylo důležité s ním šetřit, aby byla zajištěna mužova plodnost, protože jen tak bylo možné dát vzniknout novému životu a vychovat dalšího kvalitního a vzdělaného člověka.

Věrnost ženy byla samozřejmost, o které nebylo třeba ani diskutovat. Manželství bylo nezbytnou součástí života, potřebné pro zachování rodu, ale dívka na rozdíl od chlapců vstupovala do manželství s tím, že nemůže očekávat od manžela ani lásku ani citové pouto. To neznala ani z manželství svých rodičů. Muž při vstupu do manželství měl sexuální zkušenosti a věděl, jak se dá z manželství odcházet k jiným sexuálním aktivitám, než byl manželský sex.

Z dochovaných uměleckých děl, máme možnost např. na obrázcích vidět, že i v antice lidé znali a používali spoustu sexuálních poloh, při popisu svých sexuálních praktik používali výrazy, které známe i z dnešní doby. Tedy je zřejmé, že i přes jakousi zdrženlivost, nebyli lidé nijak stydliví a nezkušení.

Poslední důležitou oblastí lidské sexuality, kde mohl občan projevit svou morální sílu, byl podle Kappla (2004) vztah mužů k dospívajícím chlapcům. V Antickém Řecku se nijak neřešilo, zda někdo dává přednost ženám či mužům, neřešilo se, jak kdo lásku provozuje, ale zaměřovali se spíše na otázku umírněnosti a kvality. Homosexualita byla přirozená součást života, pouze byla vydávána určitá doporučení. Morus (2007) se ve své knize zamýšlí nad tím, proč byla láska mezi muži tak běžná, volný milostný poměr s mladým děvčetem byl v Řecku neobvyklý, ale milostný poměr s chlapci, byl zcela běžnou součástí života. Mladíkům lichotila přízeň starších mužů a ti jejich oddanost ještě více prohlubovali tím, že jim povídali, že láska mezi muži je výsadou aristokracie. Mladí chlapci, kteří se chtěli dostat mezi vyšší společenskou vrstvu, jim rádi s obdivem naslouchali.

Také Dufková (2008) potvrzuje, že tyto styky byly výsadou spíše horní vrstvy společnosti, přátelství svobodných občanů, kteří si jsou blízcí intelektuálně, patřilo ke společenskému bontonu. Láska k ženě toto přátelství nemohla nikdy nahradit, vzhledem k postavení žen, která svým vzděláním nepřešla práh domácnosti.

1.4 Středověk

Dalším obdobím, které bych ráda stručně popsala, je středověk. Podle Moruse (1992) je středověk ve věcech sexuálního života tolerantnější než mnohá jiná období. Sexuální pud

se vyžadovalo potlačit od kněží, mnichů a jeptišek. Ostatní lidé nemuseli, podle Moruse (1992) sexuální pud nijak potlačovat, stačilo ho skrývat. „Kdo v tom uměl chodit, mohl si dovolit prakticky všechno“ (Morus, 1992, s. 92). Rytíři měli své milenky z okruhu vdaných vznešených dam a byla by spíše ostuda, pokud by chlapec do manželství vstupoval nezkušený.

V období mezi 12. - 13. století církev považuje sexualitu za něco nečistého a udává pravidla, kterými se mají věřící řídit. Soulož je povolena výhradně za účelem plození dětí, rozhodně nemá sloužit k uspokojení vášně nebo jako zábava. Realita však byla podle Jana (2008) jiná, muži z vyšší společnosti pokračují ve svých polygammích vztazích a církev je toleruje.

Nedílnou součástí života této doby byla téměř legální existence prostitutek a nevěstinců. Ve městech byly pronajímány domy, které sloužily k těmto účelům a správkyně odváděly městu poplatky.

Děsivou skutečností středověku bylo upalování čarodějnic. Podle církevních pravidel hrozilo mučení a smrt každému, kdo byl posedlý ďáblem sexuálního pudu. Ďábel mohl svádět každého, zejména však ženy.

Život středověkého homosexuála také nebyl jednoduchý, i když úplně společensky zatracen nežil. Překvapivé zjištění, že středověk je homosexuály zalidněn, se ovšem nejvíce týká homosexuálních prostitutek. Ti jsou nuceni hrát dvojakou roli: musí se před zákonem ukrývat, ale zároveň musí dát svým potencionálním zákazníkům najevo svoji existenci, tvrdí Fanel (2000).

Objevovaly se sice názory, že homosexualita je proti lidské přirozenosti, ale podle Fanela (2000) gayům jejich počínání nezakazovala ani Bible, jen je mnohdy kárala za projevy tělesného požitkářství. Dalším záporným argumentem proti gayům byl ten, že „gay je prostitut, a že tíhne k obtěžování dětí a ke krvesmilství.“(Fanel, 2000, s. 98)

S nástupem renesance došlo k odhalení lidského těla. V této době vznikají umělecká díla věhlasných malířů a sochařů, umělci tvoří díla plná erotiky a vášně, malují nahá těla žen, které mnohdy pocházejí z vyšších společenských kruhů, čímž obrazy ještě získávají na atraktivitě. Podle Moruse (2008) byla renesance obdobím mužů. Mužnost se ale již nedokazovala hrdinskými boji, jako za časů rytířů, ale sexuální schopností. Stínem nad sexualitou tohoto období je bohužel zrození nemoci zvané syfilis.

Z dochovaných materiálů se dozvídáme, že v našich zemích v dobách renesance a baroka byl sexuální život na zámcích čilý. Nejen muži, ale dokonce i vznešené paní měly ve svých služebných zdatné pomocnice, které jim pomáhaly získat muže, kterého sváděly. Ani měšťanská morálka nebyla moc puritánská. Řada mužů a žen spolu nežila svazku manželském. Obecně vzato, ve sledované době naprosto neplatilo ono známé „před svatbou ne“ (Čechura, 2008, s. 96). Mladí lidé, pokud se dohodli, že se vezmou, od této domluvy mohli spolu žít.

1.5 Sexualita v 19. století

19. století by se mohlo označit jako počestné, o sexu se příliš nemluvalo, sexualita měla sloužit pouze k rozmnožování. Podle Lenderové (2008) slovo sodomie označovalo nejen pohlavní styk se zvířetem, ale i sex s osobou stejného pohlaví nebo jakoukoli méně běžnou polohu při heterosexuálním styku a pojem onanismus se užíval i pro přerušovanou soulož, kterou církev zakazovala. Pro věřící byla pouhá myšlenka nebo mluvení o sexu hříchem. Ve veřejném mínění byla zjevná dvojitá morálka, ta byla k mužům daleko shovívavější než k ženám. Mladý muž mohl své první sexuální zkušenosti získávat už před svatbou, dokonce bylo žádoucí, aby nějaké zkušenosti měl. Mohl je získat buď v nevěstincích s prostitutkou nebo v neformálním svazku. Pokud pocházel z bohatší rodiny, často se stávalo, že měl svůj první sexuální zážitek se služkou. Žena musela vstupovat do manželství jako panna. Ta byla oproti chlapcům ve značné nevýhodě, dokonce ani matka ji na sexuální život nijak nepřipravovala. Naopak ji mnohdy děsila, když pohlavní styk popisovala jako něco hrozného, co je potřeba vytrpět pouze kvůli potěšení muže a otěhotnění.

Podle církve bylo jediným důvodem manželského sexu zplození dítěte. Jinak by manželé neměli provádět žádné sexuální praktiky, které by vedly ke slasti a vášni a po splnění povinnosti, přivést na svět dítě, by se neměli věnovat sexu vůbec.

Zajímavostí 19. století byl strach z přelidnění. Touto problematikou se zabýval anglický pastor Thomas Robert Malthus. Ten podle Moruse (1992) propagoval myšlenku, že pouze ten, kdo má peníze, může plodit děti, protože jen takoví lidé jsou schopni se o své děti postarat. Tvrdil, že lidé jsou posedlí zhoubným sexuálním pudem, což vede k tomu, že se rozmnožují rychleji než obilí na polích a dobytek na pastvě (Morus, 1992, s. 215).

Rovněž homosexualita náležela v křesťanské společnosti do široké kategorie erotických úchytek (Lenderová, 2008, s. 107). Lenderová (2008) uvádí, že průběhu druhé poloviny

19. století se vedle církve začala o homosexualitu zabývat také medicína a to konkrétně nově vznikající obory psychologie a psychiatrie. Ty označily homosexualitu za vrozenou vadu, která má být léčena (2008).

Zajímavostí tohoto období je doba mezi světovými válkami a po nich. Na počátku 20. století začala být sexuální lehkovážnost považována za nežádoucí. Puritánská pruderie, podle Moruse (1992), skončila až za druhé světové války, kdy se například v Americe až s vědeckou důkladností pečovalo o erotické potřeby vojáků tzv. zrakovou a sluchovou erotikou. Skutečný sexuální život byl nahrazen estrádami, kde vystupovaly a zpívaly krásné herečky a zpěvačky. Američané byli po válce ve svých sexuálních zkušenostech velice disciplinovaní, jejich sexuální život byl v podstatě podmíněn svatbou. Opačný přístup měli podle Moruse (1992) v Rusku. Tam platil princip, že hospodářství má být řízené, ale sexuální život tak svobodný, jak se to jen snaží se státními zájmy (Morus, 1992, s. 270). Janiš a Marková (2007) říkají, že v našich zemích dochází na počátku 19. století k postupnému odtabuizování lidské sexuality a objevují se zmiňky o potřebě sexuální osvěty. Po první světové válce je sexuální osvěta zaváděna postupně do škol, a to i díky tomu, že došlo ke změnám v přístupu k sexuálním otázkám. Válečný stav vytvořil podmínky pro utváření nových norem v oblasti sexu, tím pádem je potřeba k těmto otázkám přistupovat jinak. Prevence a sexuální výchova je potřeba k tomu, aby nedocházelo v tak velké míře k prostituci, znásilňování a šíření pohlavních chorob.

Také vědecké výzkumy napomáhají vývoji různých metod, které mohou zabránit otěhotnění, a na druhé straně se naopak rozvíjí možnost umělého oplodnění. Celým problémem se zabývala i církev, která umělé oplodnění striktně odmítá.

1.6 Sexualita ve 20. století

V osmdesátých letech se objevila hrozba v podobě nemoci AIDS. Tato nebezpečná choroba se řadí mezi sexuálně přenosné nemoci a způsobuje takové oslabení organismu, že člověk nakažený virem HIV, může zemřít prakticky na kterékoliv banální onemocnění. Do současné chvíle nebyl na tuto nemoc objeven lék.

V tehdejší Československu byla sexualita většinou tabu. Neexistovaly žádné časopisy s erotickou tematikou, většinou se do Československa vozily tajně ze zahraničí. Vzhledem k absenci jakékoliv sexuální výchovy v rodině i ve škole, bylo tehdy docela běžné nechtěné a neplánované těhotenství, které ženy často řešily přerušáním těhotenství. O provedení

interrupce rozhodovala určená komise. Tato doba se vyznačovala nesvobodou ve všech oblastech.

Pohlavní a rozmnožovací pud jsou hnacími silami sexuálního života, ale jejich vzájemné vztahy jsou mnohem složitější. Ani jedna, ani druhá síla není konstantní a nepřístupná vlivům morálky, náboženství, hospodářství, státní moci, smyslu pro krásu, sportu, touze po dobrodružství a po uplatnění (Morus, 1992, s. 280) Sexuální pud je hnací silou, která může být díky technickému rozvoji samostatnou součástí a nemusí existovat jen společně s rozmnožovacím pudem.

Dalo by se tedy říci, že sexualita v dějinách lidstva byla vždy nedílnou součástí lidského života, morálka a vztah k sexu se vyvíjel a měnil většinou podle toho, jak se k ní stavěly autority dané doby. Podle Moruse (1992) je dalším důležitým faktorem, který po staletí ovlivňoval vývoj sexuality, postavení ženy ve společnosti a také ve velké míře vliv církve.

1.7 Sexualita současné doby

Sexuální život provází člověka od pradávna jeho existence a se sexuálními podněty se setkáváme téměř na každém kroku. To co nás odlišuje od zvířat je to, že do svého sexuálního života zapojujeme psychické dispozice, důvěrnost, emoce a lásku. Každý člověk přikládá intimitě a sexu jinou váhu, pro někoho je jednou z nejdůležitějších věcí v životě, má ji spojenou výhradně s láskou a důvěrou, pro jiné je sexualita pouze zábavou a nepřikládá jí hlubší význam.

Psychické podmínky mohou způsobovat v životě člověka různá nedorozumění a rozpory. Definice sexuality, sexuálního zdraví či sexuálního chování není stále jen jedna, mění se s dobou, tím, jak se mění chování lidí, zvyky a rituály. V současné době se pojmem sexualita zabývají obory medicínské, psychologické i společenské, právě proto, že žádný z nás se nechová v sexuálním životě stejně. A to, co se zdá normální jednomu, pro jiné už je za hranicemi normálního lidského sexuálního chování a najít normu, která určí hranice, nebylo nikdy jednoduché a není dodnes. Obecně by se dalo říci, že nejdůležitějším měřítkem je nečinit druhému člověku ve všech směrech zlo, násilí a řídit se pravidlem, že žádný člověk nesmí být nijak proti své vůli omezován na svých právech, sexuálně zneužíván a každý si zaslouží respekt a úctu.

Významné oblasti lidského života, které ovlivňují sexualitu a její vývoj jsou v současné době zejména média, emancipace a samostatnost žen, homosexualita, sexuální deviace, pohlavně přenosné choroby a v neposlední řadě vývoj a změny v sexuální výchově.

Šilerová (2004) uvádí, že dnešní mladá generace vyrůstá ve společnosti, kde je obklopují všudypřítomné sexuální motivy, lidská sexualita je nedělitelnou součástí veřejného i mediálního života. Přestože sexuální kontext nalzáme téměř všude, velmi často není správně pochopen, což staví základ nereálným očekáváním nebo podpoře nevhodné formy sexuálního chování. Česká republika je post-komunistická země, kde se žije svobodný život bez cenzury, kterou zrušil pád socialismu. Díky tomu zaplavila sexualita mimo jiné média a reklamu. Sex a erotické motivy se objevují v médiích a v reklamách velmi často, aby upoutaly naši pozornost. Sexualita může mít ve společnosti mnoho rolí a motivů, psychologické i sociálně psychologické, ale nemusí být vždy pozitivní a to se může odrazit na postoji mladých lidí k sexualitě. Především proto, že mladí lidé si v období dospívání vztah k sexualitě teprve vytvářejí.

V záplavě informací z internetu se může člověk dostat mimo realitu a uvěřit nesmyslným představám. Muži na internetových pornografických stránkách vystupují jako výkonné sexy stroje. Ženy, většinou s vizáží modelky, splní každé jejich přání. Zejména mladí lidé věří tomu, co na internetu vidí a neuvědomují si, že skutečnost je jiná. Internet a jeho možnosti je velice nebezpečným fenoménem současné doby. Díky počítačovým sítím se na veřejnost mohou dostat takové informace, které mohou mnohým lidem ublížit. Je velice důležité děti upozornit na všechna rizika, která jim v tomto virtuálním prostředí hrozí. Děti zde na jednu stranu prožívají přátelství a lásky, ale mnohdy ani neví, s kým jsou doopravdy v kontaktu.

Ženská emancipace v běžném životě, ale i v sexuální oblasti, ještě nedávno bylo používáno při hodnocení ženského a mužského přístupu k sexualitě dvojí měřítko. Ženy měly být vždy slušné, nebylo pro ně vhodné vyhledávat sexuální příležitosti, zatímco u mužů bylo naopak toto chování tolerováno. Obecně se dá říci, že to co společnost odpustila mužům, ženám měla vždy za zlé. I podle Šulové (2004) jsou v současné době stírány rozdíly mezi specifickostí mužské a ženské role, rodičovství se odsouvá na pozdější věková období a předmanželská zkušenost v oblasti sexu je považována za obvyklou. Ženy i muži navazují intimní vztahy bez vazby na jejich možné následky, tedy reprodukci.

Dalším často diskutovaným tématem je homosexualita. Podle Fifkové (2009) se jedná o vrozenou citovou a sexuální preferenci jedinců stejného pohlaví. Podle některých odborníků existuje i orientace bisexuální, kdy je člověk zaměřen na obě pohlaví stejně. Jiní experti říkají, že existuje pouze bisexuální chování, nikoli vrozená orientace. Od sexuální orientace je totiž třeba odlišovat sexuální chování, které nemusí být vždy s vrozenou dispozicí ve shodě. Homosexuálně se často chovají heterosexuálně orientovaní lidé v podmínkách omezeného výběru (např. výkon trestu). Heterosexuálně se často chovají lidé s homosexuální orientací proto, že se snaží splynout s většinovou společností.

Fifková (2009) píše, že z výzkumů, které se provádí, je možné procentuelně odhadnout počet lidí s homosexuální orientací. V posledních letech se údaje v ČR pohybují kolem 1-2 procenty. Výsledky jsou ovlivněny zejména kulturou, náboženstvím a politickým systémem v zemi.

Díky přístupu naší společnosti k otázkám homosexuality patří Česká republika mezi ty tolerantnější země, i když spousta lidí i přes dostatečné množství informací, stále hledí na homosexuály jako na nemocné, které je potřeba léčit. V České republice byl v roce 2006 přijat zákon o registrovaném partnerství osob stejného pohlaví, který umožňuje legitimizovat homosexuální svazky (Weiss, 2010, s. 112). V současné době se snad nejvíce diskutuje o možnosti homosexuálních párů adoptovat dítě. Společnost je rozdělena na dva tábory, ti respektující by homosexuálním párům do výchovy dítě dali, protože je u nás spousta dětí, které potřebují náhradní rodiče a tyto páry by se o ně jistě mnohdy postaraly lépe, než někteří heterosexuální partneři. Proti tomu stojí názor těch, kteří si myslí, že by dětem v rodině homosexuálů nebylo dobře, není to vhodné prostředí pro výchovu a děti by se mohly stát terčem posměchu okolí. Že by homosexuální rodiče měli na dítě špatný vliv i v oblasti sexuální. Přitom naučit se od někoho, v tomto případě od rodičů, homosexualitu je nemožné, sexuální orientace je daná ne naučená.

Podle Trampotové (2011) homofobní lidé ještě stále trpí představou, že gayové a lesby jsou nezdraví, nestabilní a perverzní jedinci, kteří nejsou schopni založit rodinu a postarat se o ni, a že jejich děti budou trpět vývojovými poruchami, stanou se z nich homosexuálové. Podle Trampotové (2011) některé vědecké teorie dokazují, že homo-rodiny jsou ve svém fungování velmi podobné hetero-rodinám.

I přes tuto skutečnost patří Česká republika mezi země, které jsou k homosexuálům tolerantnější. Také Weiss (2010) uvádí, že čeští homosexuálové jsou otevřenější se svým ero-

tickým zaměřením, ale jejich negativní zkušenosti s diskriminací jsou méně časté než v jiných zemích.

V současné době se hodně mluví o sexuální výchově, která v minulých letech nebyla nijak začleněna do výuky ve školách a ani v rodinách se o sexu nemluvilo příliš otevřeně. To se začíná v posledních letech době měnit a snad nikdy v minulosti se nevedly takové diskuze o prospěšnosti či naopak škodlivosti sexuální výchovy. Ať už je výsledek těchto debat jakýkoliv, důležité je, že se o problematice vůbec hovoří. Sexuální výchova se pozvolna začala řadit do školních vzdělávacích programů. Domnívám se, že generace současných rodičů dospívajících dětí je většinou otevřenější a nebrání se v komunikaci se svými dětmi tématům o sexu a intimitě.

Negativní stránkou sexuality je sexuálně trestná činnost, Uzel (2006) definuje sexuální delikt jako trestný čin, který nějak souvisí s pohlavním vzrušením. V posledních letech se o těchto sexuálně motivovaných činech dozvídáme z médií poměrně často. Sociální prostředí v současné společnosti nahrává vzniku různým formám deviací, vzhledem k tomu, že padla mnohá tabu. Sexuálně trestná činnost je závažná a nebezpečná forma sexuálního chování, které není naší společností tolerováno, může souviset se sexuální deviací, ale podle Uzla (2006), například nejčastější sexuálně motivovaný delikt znásilnění, páchají muži bez sexuální deviace. Je důležité veřejnost na tyto činy upozorňovat a zejména děti a dospívající mládež seznamovat s tímto nebezpečím.

K nejskrytějšímu a nejhoršímu zločinu proti dětem – sexuálnímu zneužití – dochází mnohem častěji, než bychom věřili. Odhaduje se, že jedna z pěti dívek a jeden z deseti chlapců jsou do svých třinácti let nějakým způsobem sexuálně obtěžovány (Trojan, 2009, s. 18).

Dalším negativním faktorem sexuality jsou sexuálně přenosné nemoci, mezi tyto nemoci patří takové choroby, které jsou přenášeny pohlavním stykem. Tyto nemoci se ve společnosti vyskytují ve velkém měřítku, a to díky benevolentnějšímu přístupu některých jedinců k sexu. Je potřeba společnost a zejména mladé lidi před možností nákazy neustále varovat, protože každý člověk, který žije aktivní sexuální život, se může pohlavně přenosnou nemocí nakazit.

Mezi ty nejvíce známé sexuálně přenosné choroby patří syfilis, kapavka, chlamydie. Nejčastěji se ale v současné době mluví o sexuálně přenosné nemoci AIDS. Je to nemoc, která způsobuje oslabení lidského organismu, nakažený člověk má tak nízkou imunitu, že může

zemřít prakticky na banální nachlazení. Toto onemocnění se šíří nejen sexuálním přenosem, ale i při injekčním užíváním drog. Projektový manažer Společnosti pro plánování rodiny a sexuální výchovu na internetových stránkách společnosti uvádí, že v září 2014 Česká republika eviduje 2307 HIV pozitivních osob, z toho je 1928 mužů a 379 žen (Hlavatý, 2014), a dále píše, že z údajů Národní referenční laboratoře pro AIDS ve Státním zdravotním ústavu v Praze vyplývá, že v posledních letech dochází zvýšení počtu nově diagnostikovaných případů HIV infekce (Hlavatý, 2014). Je nutné proto neustále připomínat, že jedinou možností, jak předejít vzniku onemocnění AIDS a případnému úmrtí na toto onemocnění je včasné diagnostikování HIV infekce a nepodceňovat riziko nechráněného pohlavního styku.

2 POSTOJ SPOLEČNOSTI K SEXUALITĚ

Sexualita představuje jeden ze základních individuálních i interpersonálních motivů v životě každého jedince. Člověk se rodí jako tvor sexuální a pohlavnost ho provází v podstatě po celý život. Ovlivňuje jeho osobnost i mezilidské vztahy a zpětně je jimi ovlivňována. Je specifickou formou komunikace, zdrojem hlubokých emocí, faktorem organizujícím lidské chování a prožívání. Již celá desetiletí si různí vědci lámou hlavu nad tím, jak vůbec mohl sex vzniknout. Dodnes však nikdo z nich nedokázal na tuto otázku jednoznačně odpovědět. Většina lidí považuje existenci sexuality za něco docela samozřejmého, že si sotva někdo může život bez ní představit (Uzel, Hess, 1998, s. 14)

Právě sociálně kulturní prostředí je nejdůležitějším faktorem, který ovlivňuje postoj jedince k sexualitě. To z jaké rodiny pocházíme, jaké si neseme do života vzorce chování, normy, ale také tradice, které rodina uznává, to vše formuje náš pohled na sexuální život.

Každá generace je ovlivněna dobou, proto se často nemůžeme se svými dětmi nebo naopak rodiči shodnout na jednom názoru. Starší generace odsuzuje mladé lidi za jejich chování, nelíbí se jim jejich styl oblékání ani vyjadřování. Je pravda, že v určitých směrech jsou mladí lidé uvolněnější, slova, která generace jejich rodičů v patnácti letech ani nevyslovila, dnešní děti používají téměř místo pozdravu, ale to ještě neznamena, že jsou horší, než generace předešlé. Každá společnost se vyvíjí a tím se mění i názory a postoje lidí. Rozhodně neplatí, že by dnešní děti byli tak moc špatné, jak se o nich říká.

2.1 Postoj střední generace k problematice sexuality

Střední generace, což jsou lidé, kterým je dnes zhruba čtyřicet až padesát let, své dospívání a první sexuální zkušenosti získávala v době, kdy téměř neexistovala sexuální výchova. Je to generace lidí, která neměla možnost získávat tolik informací z oblasti sexu, tato témata byla tabuizována, jako spousta jiných informací, o kterých se nemluvilo. O to větší otevřenost nastala po roce 1989. Janiš (2004) tuto dobu popisuje jako boom laciných sexuálních témat, erotických tiskovin apod. Otevřené hovory a četné diskuze o lidské sexualitě byly vnímány jako projev do té doby neznámého pocitu svobody a demokracie.

Sexuální chování a sexuální postoje popsal podle článku Trachtové (2014) ve své disertační práci Petr Weiss ve spolupráci s Jaroslavem Zvěřinou, když sledoval sexuální chování a postoje české veřejnosti od roku 1993 opakovaně v intervalu pěti let. Z tohoto výzkumu

například vyplývá, že po roce 1989 klesl významně počet interrupcí, což mohl být právě důsledek zodpovědnějšího chování mladých lidí.

V současné době přibývá párů, které jsou nespokojené se svým partnerským sexuálním životem, podle Weisse (2010), mají velký podíl na nespokojenosti párů média a internet, zejména dostupnost pornostránek. Erotické obrázky a videa máme na očích neustále. Díky měnící se technologii se mění i sociální interakce, včetně sexuality.

Zajímavým zjištěním, je informace o tom, jaký počet sexuálních partnerů ve svém životě uvádějí muži a ženy v průzkumu. V relativně uzavřené společnosti, jako je ta naše, by čísla u mužů a žen měla být zhruba stejná. Muži uvádějí přibližně dvakrát větší počet partnerek než ženy. A tyto výsledky bývají podobné i v jiných zemích, kde se průzkumy dělají. Podle Weisse (2014), je tomu tak pravděpodobně proto, že muži mají tendenci nadhodnocovat a ženy podhodnocovat, tuto skutečnost vysvětluje tak, že stále platí, že muž, který má hodně partnerek, je společensky mnohem více oceňován, než žena, která měla více partnerů.

Podle Weisse (2010) se mění i postoje k homosexualitě. V různých historických obdobích a různých kulturách se výrazně liší, jsou ovlivňovány zejména pohlavím respondenta, ženy jsou tolerantnější než muži. Další faktory jsou věk, vzdělání, místo bydliště, osobní znalost gaye či lesby. Sexuální konzervativismus souvisí i s danou politickou situací

Skutečnost, že jsou Češi liberální, platí i přesto, že dnešní střední generace byla vychovávána jinak, než mladí lidé dnes. Dokazují to mimo jiné materiály vycházející v komunistickém Československu před rokem 1989. O homosexualitě například Pondělíčková (1984) tehdy píše jako o něčem, co je pohlavně nenormální a z hlediska norem sexuálního chování, jsou tyto osoby úchylné. Sexuální pud takových lidí je velmi silným motorem chování a proto se homosexuální muži a ženy projevují úchylně. Takové osoby jsou vlastně nemocné.

Právě z této knihy *Když dívka dospívá*, kterou podle mých zkušeností, četly tehdy téměř všechny dívky, si můžeme vyvodit, jak tehdy probíhala sexuální výchova. Pokud nebyly děti s touto problematikou seznámeny doma v rodinném prostředí, nikde jinde nebylo možné informace získat. Sexuální výchova ve škole neexistovala, pouze v sedmém ročníku v rámci biologie, bylo součástí výuky učivo o pohlavních orgánech člověka a dívky mívaly přednášku většinou o tělesných změnách v období puberty. I podle Pondělíčkové (1984) mnohdy dospívající děti nebyly dostatečně poučeny rodiči a píše, že správné poučení je

důležité. Dívky ho mají dostat od dospělých, nejlépe od matky, nebo také od učitelky či vychovatelky, a to rozhodně spíše než od kamarádky.

Bylo by neobjektivní tvrdit, že před rokem 1989 se daná oblast obcházela, že škola a školní prostředí nevytvářely podmínky pro zodpovědné poučení, v každém případě však chyběla koncepce. (Janiš. 2004, s. 41)

Podle Janiše (2010) byla sexuální výchova ve školách realizována. Celá problematika byla částečně exponovaná ve výchově k rodičovství a podle osvícenosti a odvahy pedagoga i v jiných vyučovacích předmětech. V mnoha případech se ale jednalo o povrchní přístup, z něhož byli chlapci vyřazeni úplně.

V současné době se mluví hodně o tom, že děti dospívají daleko rychleji, než dříve. Ale z materiálů z roku 1984 víme, že se psalo o dospívající mládeži totéž. Pondělíčková uvádí v textu - srovnání s dospíváním předcházejících generací pozorujeme, že se u dnešní mládeže tělesní (i duševní) vývoj uskutečňuje rychleji. Začíná i končí už dříve, než tomu bylo v předcházejících desetiletích. Mluvíme zde o tzv. akceleraci vývoje a tento jev, toto zrychlení, zajímá dnes všechny badatele zabývající se životem mládeže (Pondělíčková, 1984, s. 28).

Střední generace, rodiče dnešních dospívajících lidí, vyrůstala v době cenzury, kdy jakékoliv nápadnější nářázky na sexualitu byly tabu. Jak uvádí Šilerová (2004), o několik let později mají najednou své děti vychovávat ve zcela jiných podmínkách, v každodenním životě plném sexuálních a erotických nářazek. Dnešní mladá generace vyrůstá za poněkud zvláštních okolností, které mají vliv na její přístup k sexualitě. Obklopeni všudypřítomnými sexuálními motivy, dospívající lidé jsou vychováváni rodiči s opačnou zkušeností. Důsledkem tohoto rozporu může být mimo jiné i specifický přístup této generace k sexualitě.

2.2 Postoj mladé generace

Období dospívání je období, během něhož se vyvíjejí sekundární pohlavní znaky, dochází k urychlení růstu a je dosaženo schopnosti reprodukce (Weiss, 2010, s. 94). Dále Weiss (2010) uvádí, že v tomto období jsou mladí lidé zvláště citliví na svůj vzhled, jejich sebehodnocení a přijetí vlastního těla má, významný vliv na jejich budoucí sexuální život. Nedochozí pouze ke změnám fyziologickým, ale také k vývoji postojů zájmů a dosažení nových vzorů chování, nejdůležitější je proces sexuální identifikace jako proces přijetí

svého pohlaví jako součást osobní identity. Zahrnuje také přijetí rolí, postojů, motivací a chování vlastního druhu.

Podle Janiše (2004) středoškolská mládež do obsahu partnerského soužití zahrnuje sexuální vztah, který je dnešní společností tolerován jako předmanželský sexuální vztah.

Mimořádně z šetření u středoškolské mládeže z roku 2010, poukazuje Janiš (2010) na zajímavý přístup mladých lidí k nevěře, podle něj 80 % dotazovaných nepovažuje krátkodobý flirt, případně citový vztah s ojedinělým pohlavním stykem za důvod k ukončení vztahu.

Obecně adolescenti cítí stud a strach, když se mají ptát svých rodičů nebo jiných dospělých osob na otázky týkající se sexu, o mnoho snadnější je ptát se vrstevníků. Je normální, když uspokojí svoji zvědavost prostřednictvím experimentů jako je masturbace, přiměřené sexuální hrátky. I dnes je dosti mladých lidí, kteří prožívají pocity viny z masturbace i z masturbačních fantazií, považují tuto aktivitu za nečistou (Weiss, 2010, s. 100).

Weiss (2010) uvádí, že v současné době získávají i dospívající většinu informací z internetu. Popularizace tohoto média někdy vyvolává obavy psychologů, jednou z nejzávažnějších otázek je v této souvislosti dostupnost pornografie, často deviantní a vyjádření sexuality vůbec.

I podle Macka a Lacinové (2012) se může virtuální prostředí stát nejenom prostředkem k seznámení, ale také místem, kde adolescenti získávají své první sexuální zkušenosti, i když nejčastěji především ve formě slov a psaného textu, V prostředí internetu se mladí lidé učí uvědomovat si svoji sexualitu, mluvit o intimních věcech a získávat tak první, i když virtuální zkušenosti. Za negativum virtuálních sexuálních zkušeností se také považuje sexuální obtěžování, ke kterému může na internetu docházet.

Vzhledem k možnostem, které dnešní mladá generace má, by se mohlo zdát, že mají své první sexuální zkušenosti hodně brzy. Ale podle mnohých zdrojů a podle diskuzí na internetových stránkách, tomu tak není. I když je obklopuje sex na každém kroku, jsou možná zodpovědnější, než si myslíme. Že má dnešní mládež jiné podmínky pro život potvrzuje i Weiss svým výzkumem, když komentuje ve článku Trachtové (2014), dnešní mladou generaci „Zrychluje se nám život. Mladí lidé dnes mají více informací o sexu. Také dříve dospívají, ne sociálně, ale intelektuálně. Pro rodiče a učitele to ale nemusí být tak špatná zpráva. Mladí lidé, jak průzkum ukázal, se už při prvním sexu chovají mnohem odpovědněji, než bylo zvykem, podstatně větší počet lidí se při pohlavním styku chrání, a to nejen

před nežádoucím otěhotněním, ale i před pohlavními chorobami“. Podle výzkumu Weisse a Zvěřiny, který hodnotí ve svém článku Trachtová (2014) přichází první zamilovanost a polibky kolem patnáctého roku dětí, došlo ke snížení věku, kdy ženy poprvé souloží, a to je po sedmnáctém roku života. V předešlých letech to sice bylo osmnáct let, ale mohlo by to být tím, že tento věk uváděla spíše starší generace. Další dobrou zprávou, která z výzkumu vyplývá je, podle Trachtové (2014), že 42% dotázaných použilo při svém prvním sexuálním styku ochranu v podobě kondomu a to je zatím nejvyšší číslo, které průzkumy zjistily. Mladí lidé mají podle sexuologů dostatek informací, pokud něco nevědí, nestydí se zeptat, ale nejčastějším zdrojem informací stále zůstávají kamarádi.

Na optimální věkovou hranici pro zahájení párových sexuálních aktivit jsou různé názory. Podle Weisse (2010) tedy mají u nás obě pohlaví první soulož mezi 17. a 18. rokem, ale situace se samozřejmě liší v různých zemích, kulturách a historických obdobích. V současnosti mají všechny právní systémy světa určenou minimální věkovou hranici konzenzuálního, legálního, pohlavního styku. Nejnižší věkový limit v Evropě má Vatikán -12 let. V Česku je tato hranice stanovena na 15 let, a to pro heterosexuální i homosexuální styk (Weiss, 2010, s. 103)

Velmi důležitou oblastí je homosexuální orientace. Stále se ještě někdy setkáváme s neporozuměním okolí pro dítě orientované citově na příslušníky stejného pohlaví. Negativní postoje sociálního okolí se pak obvykle odrážejí na duševním stavu jedince orientovaného na stejné pohlaví právě již během dospívání. Nepochopení a odsouzení ze strany společnosti mu mohou ztížit nalezení vlastní identity, zrání osobnosti a pozitivní sebehodnocení (Weiss, 2010, s. 103)

Proces sebepřijetí a vyrovnání se s homosexuální orientací se podle Weisse (2010) nazývá coming out. Nejčastějším obdobím, kdy coming out začíná, je právě období puberty. Ten může být definován jako vnitropsychoický konflikt mezi internalizovanou homofobií, která zahrnuje zvnitřnění a ztotožnění se se sociálními negativními postoji k homosexuální orientaci na straně jedné, a nově rozpoznáním nebo alespoň uvědomováním vlastním erotic-kým zaměřením (Weiss, 2010, s. 115). Právě v tomto období se podle Weisse (2010) zvyšuje riziko společenské diskriminace a depresí. Doba a intenzita coming outu – rozpoznání, sebepřijetí a schopnost integrace orientace do své osobnosti je určována také tím, jak jeho orientaci akceptují nejbližší lidé, zpravidla rodiče.

Podle Poláškové (2012), ale většina rodin není na tuto situaci připravena a bývá zaskočena. Pokud se rodině nedostává dostatek potřebných informací a podpory, je pro ně obtížné se s jinakostí svého dítěte vyrovnat přiměřeným způsobem.

Polášková (2012) dále uvádí, že v souvislosti s prohlubujícím se vědomím odlišné sexuální orientace se dospívající často dostává do velmi obtížné osobní situace. Musí znovu procházet procesem resocializace, často si znovu od základu buduje vlastní sebeúctu, přehodnocuje a znovu vytváří síť sociálních vztahů, včetně těch k nejbližším osobám. Je-li pro většinové heterosexuální adolescenty hledání jejich identity často spojeno s komplikacemi, těžkostmi a osobnostními krizemi, je zřejmé, že pro jejich homosexuálně orientované vrstevníky jde mnohdy o proces daleko složitější. Jejich obtížné hledání vlastní identity jde ruku v ruce s coming-outem, přičemž toto zveřejnění sebe sama je i v současných společenských podmínkách stále ještě nutné vidět ne jako přirozenou samozřejmost, ale jako odvážný čin.

Může se stát, že mladý člověk necítí dostatečnou podporu okolí, neunes tuto životní zátěž a rozhodne se dobrovolně odejít ze světa. Přesně tato situace nastala v loňském roce. Možná i díky tomu, že se jednalo o synovce moderátorky České televize, celá událost se dostala na veřejnost. Maminka Filipa zveřejnila dopis, kde se nejen vypsal ze svých pocitů, ale zejména proto „aby lidé k sobě byli tolerantnější a víc takových příběhů se kvůli nenávisti společnosti odlišných lidí nemuselo už odehrávat“ V dopise popisuje život Filipa, jeho záliby, radosti, ale i trápení, protože byl od dětství jiný. Hrál si s děvčaty, měl mimořádný talent na zpěv, ale často se ve škole setkával spíše s nenávistí, než s podporou. Dalším místem, kde mu okolí často dávalo najevo jeho odlišnost, byl kostel. Farář při každé bohoslužbě vedl homofobní řeči proti homosexuálům. Zabil se v podstatě proto, že ho trápila netolerance a nenávist lidí, homofobie a jiné formy bezpráví. Ve svém dopise na rozloučenou píše, že dnešní svět je plný předsudků nenávisti k určitým skupinám lidí a přál si, aby jeho smrt alespoň trochu napomohla k veškeré rovnoprávnosti všech lidí na zemi. (TN.cz, 2014)

Proto, aby se takové případy nestávaly, je nutné stále pokračovat se sexuální osvětou, protože jen ta je snad zárukou, že děti dostanou takové informace, které povedou k jejich zodpovědnějšímu chování a naučí je tolerovat odlišnosti.

3 SEXUÁLNÍ VÝCHOVA

Vysvětlení pojmu sexuální výchova může mít mnoho podob. Podle Taubnera (2003) můžeme sexuální výchovu pokládat za dlouhodobé, cílevědomé, formativní a plánovité působení vychovatele, rodiče nebo pedagoga na žáka, dítě, dospívajícího jedince.

Sexuální výchova je tedy široký projekt výchovy celé osobnosti dítěte pro jeho individuální, sociální a sociálně sexuální fungování v partnerství, manželství a rodičovství. Smyslem sexuální výchovy je příprava dětí a mládeže na partnerský, manželský a rodičovský život v nejširším slova smyslu, tedy i na život sexuální, včetně ochrany zdraví a výchovy dobrých mezilidských vztahů (Janiš, Taubner, 1999, s. 3).

Janachová-Doleželová (2006) píše, že sexuální výchova formuje postoje a názory na sexualitu, sexuální identitu, vztahy a intimitu. Dále rozvíjí schopnosti mládeže, která pak jedná podle vlastního uvážení a cítí se ve svém rozhodování soběstačná. Mládež má na sexuální výchovu právo, zejména proto, že jí pomáhá chránit se před zneužíváním, nechtěným těhotenstvím, sexuálními nemocemi a pěstuje v nich zodpovědný a pozitivní vztah k vlastní sexualitě. Odborné studie navíc dokazují, že díky sexuální výchově mládež začíná s prvním sexuálním stykem později. Sexuální výchova má značný vliv na snížení výskytu sexuálně přenosných nemocí (včetně AIDS) a nechtěných těhotenství, vede k tolerantnějším sexuálním postojům a ke snížení pocitu viny v souvislosti se sexualitou. Sexuální výchova by tedy měla provázet život každého mladého člověka již od útlého dětství po dospívání.

Dospívání je obdobím, kdy u mladého člověka dochází ke změnám citovým i tělesným. Autoři Greg a Shale (2010) píší, že někteří adolescenti nastartují svůj růst již v devíti letech, jiní později, v jejich těle roste hladina hormonů, dozrávají pohlavní orgány a puberta začíná. Z výsledků jedné studie vyplývá, že každá šestá dívka dnes vstupuje do puberty v neuvěřitelných osmi letech, kdežto v předchozí generaci byla ve skupině osmiletých dívek v pubertě jen jedna dívka ze sta.

Zatímco tělesné změny nastávající v pubertě jsou patrné na první pohled, citové změny jsou složitější a rodičům často přinášejí větší problém. Jeden den může dítě působit dospěle a vyrovnaně, druhý den je náladové, plačtivé, vzdorovité a reaguje tak, jako by bylo o několik let mladší (Gregg, Shale, 2010, s. 18)

A právě v této době by už měly mít dospívající děti co nejvíce informací, aby byly dostatečně připraveny, a to nejen v oblasti sexuální výchovy, ale i výchovy ke zdraví, partner-

ství, manželství a rodičovství. Mladí lidé jsou schopni pohlavního styku a dokonce počít dítě dlouho předtím, než si vůbec přejí sexuální vztah navázat (Fenwicková, Smith, 1994, s. 119).

Mnoho rodičů je proti otevřené sexuální výchově a to znemožňuje poznání mladých o sobě, mnoho věcí o sexualitě poznávají chybně a také cítí vinu za zájem v této oblasti. (Weiss, 2010, s. 100). Přitom, jak píše Doležal (2010) ve svém článku, dítě potřebuje informace o své sexualitě především k ochraně svého zdraví a zdravého vývoje.

Je důležité děti seznamovat se všemi oblastmi sexuální výchovy také proto, aby se nestávalo, že si mladý člověk raději vezme život, než by žil ve společnosti, která není dostatečně tolerantní a poučená v otázkách sexuální výchovy. Důkazem toho, že lidé nemají dostatečné vzdělání v této oblasti, jsou některé diskusní příspěvky na internetu pod článkem o sebevraždě Filipa, který se zabil právě proto, že byl gay a společnost tuto skutečnost neuměla přijmout (TN.cz, 2014).

3.1 Sexuální výchova v rodině

I když dnešní doba do určité míry překonala v oblasti sexuality některá tabu, otázka vysvětlování tohoto tématu dětem, zůstává stále citlivou záležitostí. O sexualitě by děti určité měly nejdříve slyšet doma v rodinném prostředí, kde se cítí bezpečně. Ve zdravé a funkční rodině by nemělo být pro rodiče nijak obtížné s dětmi otevřeně komunikovat a odpovídat na jejich otázky. Výrost a Slaměník (1998) charakterizují zdravou rodinu, jako rodinu soudržnou, která je schopna respektovat autonomii každého jednotlivce, umožňuje samostatnost, osobní zodpovědnost, nezávislost v myšlení a hodnocení. Zároveň poskytuje pocit emoční blízkosti, sounáležitosti a vzájemnosti. Důležitá je rodinná adaptabilita a schopnost kreativně řešit vzniklé situace, které život přináší a adekvátně reagovat. K tomuto přístupu se přiklání i Šulová (2004) a dodává, že ve zdravé funkční rodině jsou jasně vymezeny role, jasně formulovány mezigenerační hranice a komunikace je jasná bez zamlžování, tabuizování, zákazů a vysvětlování.

Pokud bychom tyto věty spojili s tématem sexuální výchovy, přesně by vypovídaly o tom, jak se má v rodině přistupovat k otázkám týkajících se sexuality a sexuální výchovy.

Nováková (2013) uvádí, že každá rodina jiná, má jiné normy a jiné hodnoty a odlišný přístup k nahotě i sexualitě. Navíc každé dítě je odlišné, jinak zralé v různých oblastech, rozdílně otevřené a komunikativní. Proto je těžké dát nějaký univerzální návod, kdy přesně

dětem o sexualitě začít říkat. Je důležité si uvědomit, že téma sexuality je legitimní součástí výchovy dětí a že nemá smysl vytvářet z tohoto tématu tabu. Děti se budou setkávat se sexualitou celý život, měly by pochopit, že je to něco, co je spojené s blízkostí a intimitou. Že je to příjemná a pozitivní součást partnerského vztahu.

Důležité je respektovat individualitu dítěte, rodiče znají své dítě nejlépe a měli by umět vyhodnotit, jakou informaci a v jakém čase, svému dítěti mohou sdělit.

Podle Novákové (2013) je pravý čas informovat potomka, pokud se zeptá samo. Pokud se ale dítě nezeptá, pak je dobré začít rozhovor na toto téma na začátku školní docházky a některé informace může dítě vědět už i ve školce. Navíc je vždy lepší, pokud bude poučeno doma, než spolužákem.

Bohužel i přesto, že jsou Češi v otázce sexu považováni za liberální, respektují homosexuály, nemají problém s akceptací nevěry, dojde-li na rozhovor s dítětem o sexu, už tolik odvahy nemají.

Trojan (2009) připomíná, že sexuální výchova je záležitostí rodinnou, vzhledem k tomu, že děti budou celý život žít ve vztazích s osobou opačného pohlaví. Je důležité, aby pochopily i osobní stanoviska a postoje ženské i mužské. Zaslouží si informace od obou rodičů, některé záležitosti lépe přijmou od osoby opačného pohlaví a naopak.

I dnes je pro mnohé naprostá novinka, že sexuální výchova začíná při narození dítěte. To mnohdy vede k tomu, že nepoučený rodič může nechat uplynout několik podstatných let, než se do výchovy v tomto směru pustí (Trojan, 2009, s. 9).

Mnozí rodiče o to ani nestojí, ale nemůžou se vyhnout tomu, že jsou pro dítě prvními a nejdůležitějšími učiteli sexuální výchovy, píše Trojan (2009). Zkušenosti, které od narození díky rodině získá, mu pomohou určit meze rozvoje kladných a zdravých sexuálních pocitů. Není potřeba se bát, že rodiče řeknou informace příliš brzy a příliš mnoho. Dítě si z dané informace vezme to, čemu rozumí, ostatní ho nezajímá, ale uvědomí si, že se může maminky a tatínka kdykoliv na cokoli zeptat.

Trojan (2009) doporučuje začít s prvními hovory o sexualitě ve věku, kdy děti začínají rozumět větám, tedy ve třech letech. Děti vidí lásku mezi rodiči. A na vesnici se zcela běžně setkají s kopulujícími zvířaty. Pokud se v takové chvíli dítě zeptá, je potřeba reagovat na podnět a vysvětlovat přiměřeně věku.

Zhruba ve věku sedmi až osmi let začíná, podle Trojana (2009) období, kdy budou sexuální specifika definující se jako sexuální výchova stále více složitější, zvláště puberta, sexuální orientace, sexuální aktivity v mladém věku, antikoncepce, přenosné pohlavní nemoci. Poskytnou-li rodiče dítěti tato fakta, věnují-li dále pozornost budování základů sebejistoty, lásky, úcty atd., pomůžou zajistit pozitivní a praktickou zkušenost při učení se, v procesu vlastního poznání.

Ať už je dítěti osm nebo čtrnáct let, vždy musí rodiče respektovat jeho osobnost, ne každé dítě si chce s rodiči o sexu povídat, může být v rozpacích nebo se cítit nepříjemně. Potom podle Trojana (2009) jsou i jiné cesty, jak dětem informace předat, například knihy.

Vstřícnost českých rodičů mluvit o sexu, podle Trojana, s přibývajícím věkem dětí roste. Otevřenější bývají rodiče ve městech a spíše k dospívajícím než k malým dětem. Do puberty nemají děti žádné předsudky a nevadí jim o sexu mluvit, kdežto v době dospívání je těžké toto téma otevírat, protože děti v pubertě se stydí.

Podle různých průzkumů mají děti stále nejvíc informací od kamarádů nebo z internetu, přitom „Dospívající vyžadují, testují a přijímají, odmítají nebo modifikují hodnoty svých rodičů. Studie stále ukazují, že v pubertě děti schvalují mnohé z rodičovských základních hodnot a přesvědčení. Je také pravda, že přijímají (přinejmenším dočasně) hodnoty vyznávané jejich kamarády (Trojan, 2009, s. 107)“.

Vliv kamarádů je v době dospívání silný, děti netouží nijak vybočovat, chtějí a potřebují někam patřit. V průzkumu považovali dospívající společenský tlak za důležitý důvod, proč nemohou počkat s pohlavním stykem do vyššího věku. Chlapci a dívky uvedli, že tlak přátel, aby zašli v sexuálních aktivitách dále, než by sami chtěli, osobně pociťují (Trojan, 2009, s. 107). Sexuální výchova probíhá určitě v každé rodině jinak, a jakou formou a jaké informace jsou dítěti předkládány, závisí zejména na tom, jaké normy a hodnoty v rodině převažují. Rozhodně jiným způsobem bude své děti vychovávat rodina např. ateistická a úplně jinak rodina křesťanská, která je podle Urbánka (2005) charakterizována vysokými požadavky na regulaci vlastního sexuálního chování, vysokou mírou vyžadované odpovědnosti vůči jasně stanoveným normám a současně značnou intolerancí k vybočení z těchto norem. Prakticky veškeré sexuální chování je vykazováno do manželství.

Dalším významným důvodem, proč s dětmi mluvit o sexu od raného věku, je sexuální zneužití. Podle Trojana (2009) se rodiče bojí jen při pomýšlení, že by se něco takového mohlo jejich dítěti stát, ale velmi málo s dětmi na toto téma mluvíme. Více než sedmdesát procent

těchto případů mají na svědomí lidé dítěti známí. Téměř polovina těch, kteří se takového činu dopustí, jsou rodinní příslušníci, většinou muži.

Rodiče jsou ten nejlepší zdroj informací, neboť je mohou poskytnout v souvislosti s láskou a ostatními hodnotami, upozorňuje Trojan (2009) a apeluje na rodiče, aby neustále dětem zdůrazňovali, že sex je jen pro dospělé od patnácti let. Dítě by mělo vědět, že na ně nikdo nesmí sahat, pokud si to samo nepřeje, musí vědět, že má právo říct „ne“, má právo na svoji důstojnost. Rodiče musí děti naučit, aby byly ostražití a nedůvěřiví, když je někde osloví cizí člověk, aby věděly, jak se mají v takové chvíli zachovat. Nejlépe děti před sexuálním zneužitím ochráníme, pomůžeme-li jim, aby se dokázaly ochránit samy (Trojan, 2009, s. 18).

Při výchově dítěte jsou nejdůležitějšími lidmi v jeho životě rodiče. Ti by měli své dítě informovat a mluvit s ním o otázkách týkajících se sexuality, trpělivě odpovídat na jeho otázky. A i když mnoho rodičů říká, že s tímto tématem nemá problém, realita je mnohdy jiná, stále ještě je dost rodičů, kteří na toto téma s dětmi neumí hovořit, raději sexuální výchovu svěří do rukou školy.

A co je nejdůležitější? Dítě má cítit vztah s rodiči jako blízký, musí vědět, že se na ně může s důvěrou vždy obrátit s každým svým trápením.

3.2 Sexuální výchova ve škole

Psychosexuální orientace dítěte se podle Janíše (2004) vytváří v druhém až třetím roce jeho života. V období od šesti let se formují základní postoje k pohlaví, to znamená v období, které v maximální míře monitoruje rodina. Z toho plyne, že výchovné možnosti školy jsou poměrně dost omezené. Tím je dána primární úloha rodiny v systému sexuální výchovy a škola zde vystupuje jako sekundární výchovný zdroj, které působí jako korekce původních informací, názorů a postojů.

Nikdo nemůže zaručit a ani rodiče přinutit, aby svým dětem předali potřebné informace o sexualitě a sexuálním zdraví, pokud se oni sami na to necítí nebo jim nepřijde důležité s dětmi o těchto tématech mluvit. Pro takové děti je sexuální výchova ve škole jedinou možností, jak se něco dozvědět. Škola je důležitým zdrojem informací, měla by doplnit fakta, která přispějí k sexuálnímu zdraví žáků a studentů a měla by představovat určitý doplněk sexuální výchovy v rodině.

Uzel (2006) uvádí, že podle údajů Světové zdravotnické organizace nejméně třetina učitelů není schopna sexuální výchovu učit. Tito pedagogové pak většinou vítají tabuizaci sexuálních témat a sexuální výchovu často redukuje na jakési povšechné poučení o nebezpečí sexu spojené se zmínkou o kapavce a kondomech. S úrovní sexuální výchovy ve školách nemůže být společnost spokojena. Sexuální výchova neznámá pozvat si školy na jednu přednášku lékaře, který dětem poví o fyziologii muže a ženy, to dospívající děti nezajímá, rádi by mluvili o tom, co je trápí, ale na to je potřeba mít s přednášejícím bližší vztah, proto by bylo lepší, kdyby s nimi mluvil jejich pedagog.

Každý pedagog k otázce sexuální výchovy přistupuje jinak. Při rozhovorech s několika pedagogy, jsem se dozvěděla, že někteří jsou schopni včlenit témata sexuality do každého předmětu, pokud k tomu mají příležitost. A naopak jiní se otázkám o sexualitě vyhýbají, jak jen to jde.

V České republice jsou na státní úrovni zpracovávány rámcové vzdělávací programy pro jednotlivé obory vzdělání. Tyto programové dokumenty konkretizují obecné cíle vzdělávání, specifikují klíčové kompetence důležité pro rozvoj osobnosti žáků, vymezují věcné oblasti vzdělávání a jejich obsahy, charakterizují očekávané výsledky vzdělávání a stanovují rámce a pravidla pro tvorbu školních vzdělávacích programů, včetně učebních plánů. Na základě rámcových vzdělávacích programů a pravidel v nich stanovených si jednotlivé školy vytvářejí své realizační programové dokumenty – školní vzdělávací programy.

Sexuální výchova je v základních školách realizována zejména prostřednictvím vzdělávacích oblastí **Člověk a jeho svět** – ve všech ročnících 1. stupně základního vzdělávání a **Člověk a zdraví** na 2. stupni základního vzdělávání. Tyto vzdělávací oblasti jsou tematicky propojeny se vzdělávacími oblastmi **Člověk a společnost**, **Člověk a příroda**, **Člověk a zdraví** s průřezovými tématy **Výchova ke zdraví**, **Osobnostní a sociální výchova**, **Mediační výchova** a tematicky zasahuje také do dalších vzdělávacích oblastí a průřezových témat.

Ty nejdůležitější otázky z oblasti sexuální výchovy žáci probírají v rámci témat **Změny v životě člověka** a jejich reflexe na 2. stupni základního vzdělávání. Obsahem tématu je:

- Dětství, puberta, dospívání – tělesné, duševní a společenské změny
- Sexuální dospívání a reprodukční zdraví, zdraví reprodukční soustavy, sexualita jako součást formování osobnosti, zdrženlivost, předčasná sexuální zkušenost, promiskuita, problémy těhotenství a rodičovství mladistvých, poruchy identity

Dále v kapitole Zdravý způsob života a péče o zdraví

- Ochrana před přenosnými chorobami, přenosné krve a sexuálním kontaktem (Balada, 2013)

V roce 2010 vydalo ministerstvo školství příručku pro učitele, která měla být jakýmsi návodem, jak učit děti o pohlavním styku a všem, co s ním souvisí. Příručka Sexuální výchova, vybraná témata, byla zpracována kolektivem autorů v roce 2009. Měla sloužit ne jako učebnice sexuální výchovy, ale jako pomocná brožura učitelům, kteří se podílí na realizaci sexuální výchovy ve školách. Podle autorů výběr jednotlivých příspěvků reaguje, v souladu s kurikulární reformou, na naléhavost komplexního přístupu k řešení problematik sexuální výchovy v souvislosti s aktuálními výsledky různých šetření a analýz realizovaných v této oblasti (nebezpečí hrozící v souvislosti s užíváním internetu, nárůst počtu HIV pozitivních osob, zvyšující se výskyt pohlavně přenosných chorob, zvýšený výskyt rakoviny prostaty, rakoviny prsu a děložního čípku, sexuální zneužívání dětí zejm. s ohledem na komercializaci sexu, nežádoucí otěhotnění apod.), s potřebou akcentování nejen mravního jednání v obecné rovině, ale i mravního bezpečného jednání v souvislosti se sexuálním chováním.“ (Fifková, 2009, s. 4)

Bohužel brožura vyvolala takovou vlnu protestů, že ji muselo ministerstvo školství ze svých internetových stránek stáhnout.

Nejčastější argumenty proti příručce jsou, že sexuální výchova je pouze záležitostí rodičů, rodiny a její existence na školách narušuje dětskou morálku, dokonce se dokonce objevil názor, že výuka tohoto předmětu přitahuje do škol zvláštní typy lidí, kteří se vyžívají v učení sexuální výchovy, nemusí být sami normální a děti mohou být takto využívány ve škole. Rodiče dětí si nepřáli, aby jejich potomky někdo učil používat kondom.

Dalšími ostrými kritiky byli představitelé různých náboženských hnutí, například Česká evangelikální aliance ve svém vyjádření uvedla několik argumentů, kterými se postavila proti metodické příručce, mimo jiné - že rodiče by měli být informováni o potencionálně kontroverzních nebo citlivých tématech, měly by jim být nabídnuty jiné alternativy nebo, že stát má respektovat právo rodičů zajišťovat výchovu a vzdělání ve shodě s jejich vlastním náboženským a filozofickým přesvědčením a v neposlední řadě uvádí argument, že děti nejsou tabulka rasa. Jejich světonázor je ovlivňován rodinou, školou, náboženskou praxí a dalšími faktory. Rolí školy není vnucovat světonázor dospělých (učitelů) dětem, ale vzdělávat s respektem a úctou k hodnotám žáků i jejich rodičů. Spravedlnost, tolerance a

nediskriminace jsou předpokladem dobrého zvládnutí rozmanitosti ideových komunit zastoupených ve školském prostředí (Unger, 2010) .

S těmito názory lze souhlasit, rodiče mají právo vědět, co se jejich dítě ve škole učí, mají také právo vyjádřit se k danému tématu, ale na druhou stranu je třeba diskutovat, vyslechnout a snažit se pochopit argumenty druhé strany a případně zvolit kompromis. V příručce se hned v první kapitole zabývá Kubrichtová (2009) etikou a píše, že sexuální výchova má probíhat v souladu s etikou, že propojení sexuální výchovy a etiky se realizuje především v osobnostním a sociálním rozvoji žáků při řešení témat, která tvoří obsah sexuální výchovy. Je při tom nutné:

- Respektovat základní mravní vědomí a hodnoty, kterými je každý jedinec formován v rodinném prostředí.
- Respektovat etické hodnoty vyplývající z příslušnosti jedince k etnické skupině, náboženské skupině nebo regionu.
- Velmi úzce spolupracovat s rodinou.
- Poukazovat na hodnoty, které jsou celospolečenským konsenzem – důraz na lidskou důstojnost, nedotknutelnost svobody, rovnost, spravedlnost, solidaritu a lidská práva.
- Nezapomínat na to, že klíčový význam pro přijetí hodnot mají faktory sociální, z hlediska dítěte je určující především povaha soužití a způsoby komunikace v rodině, škole, vrstevnických skupinách.
- Umožnit žákům vyjadřovat se k daným tématům.
- Učit žáky obhajovat svůj názor, ale respektovat i názor druhého, není-li v rozporu s etickým hodnotovým systémem společnosti.

Podobný názor má Jarkovská (2010), která říká, že rodiče mají právo vychovávat své dítě v morálním a náboženském přesvědčení, jim vlastní. Sexuální výchova ve škole jim v tom ale nijak nebrání, není to převýchova. To, že se ve škole o sexu mluví, neznamená, že škola bude předepisovat, jak mají lidé vést svůj vlastní sexuální život. Naopak, kvalitní sexuální výchova ve školách by měla být v první řadě výchovou k toleranci, otevřenosti a respektu.

Nejlepším řešením, jak praktikovat správnou sexuální výchovu by samozřejmě bylo, pokud by správně fungovala spolupráce rodičů a pedagoga, který by měl vždy zvážit, zda infor-

mace, které sděluje, jsou vhodné pro každého žáka, měl by zvolit při výkladu vhodnou formu a metodu.

Marádová a Jirušková (2010) uvádí, že citlivý přístup k žákům, který je základním atributem sexuální výchovy, nezajistí autoři učebních osnov ani autoři knih a učebnic. Jen učitel zná potřeby svých žáků a přání jejich rodičů. Proto právě učitel je tím nejdůležitějším článkem na cestě k ozdravení školy, na cestě od proklamovaných idejí ke skutečným hodnotám života

Sexuální výchova v českých školách je zatím různá, většinou se odvíjí od osvícenosti učitele, někteří se nestydí a danou problematiku chápou jako důležitou pro budoucí život mladých lidí. A takových pedagogů by, podle mého názoru, mělo být stále více, zejména proto, aby se děti ve škole dozvěděly ty důležité informace, o kterých s nimi doma rodiče nemluví.

3.3 Vliv rodinného prostředí na sexuální vývoj dospívající mládeže

Rodina je pro dítě tou nejdůležitější institucí v rámci socializace člověka. Rodina nejvíce ovlivňuje názory mladého člověka, předává mu své tradice a hodnoty, dítě si v rámci rodiny, ať už cílenou výchovou nebo nápodobou, buduje svůj hodnotový systém a vytváří si své postoje. Velmi důležité při výchově dítěte je atmosféra rodiny a způsob, jak spolu jednotliví členové komunikují. Pokud malé dítě není naučené si s rodiči povídat, v období puberty se situace rozhodně nezmění.

K nejsložitějším otázkám v systému výchovy patří podle Janiše (2004) podmínky sociální. Prostor, v němž se sociální vlivy formují a realizují, je příliš široké. Důležitou sociální podmínkou pro realizaci sexuální výchovy je koedukovaná výchova, která se podílí mimo jiné, na zmírnění pohlavního napětí, k úctě a pozornému vztahu k druhému pohlaví. Způsob chování dětí ovlivňují nejen rodiče a učitelé, ale i samotné sociální prostředí. Sociální podmínky sexuální výchovy patří k nejvíce variabilním a společně s biologickými a psychologickými podmínkami vytvářejí platformu, na které by měl být budován model sexuální výchovy.

Na webových stránkách Psychologie. CZ píše Sýkora, že pro dítě je vedle materiálního zabezpečení důležité, aby jim bylo projeveno co nejvíce lásky a podpory. Rodiče mají u svých dětí podporovat soběstačnost a samostatnost a vytvářet kladný vztah dítěte ke vzdělání a v učení jej dostatečně podporovat. Výchova má dále směřovat ke zdravému životní-

mu stylu a vytváření zdraví prospěšných návyků. Vzdělání hraje podstatnou roli při výchově dětí. Podle Sýkory (2011) bylo zjištěno, že platí, čím vyšší vzdělání, tím lepší výchova. Vzdělanější lidé na zlepšení svých rodičovských dovedností pracují daleko více. Tuto teorii v článku komentuje i český psychiatr Radek Honzák, když píše, že dovednosti nejsou tím nejdůležitějším, co rodič při výchově potřebuje, těm se můžeme naučit, důležitější jsou vlastnosti a především určitá úroveň osobní zralosti.

Nikdo samozřejmě netvrdí, že toto platí pro všechny rodiče a rodiny, vždy záleží na přístupu každého jednotlivce, svobodná matka s nižším vzděláním, při menší míře finančních prostředků, může své děti vychovat lépe, než finančně zajištěná rodina vysokoškoláků.

Správná výchova dítěte včetně výchovy sexuální by měla i podle Šulové (2004) probíhat ve zdravé rodině, přičemž za zdravou rodinu je považována rodina soudržná, respektující však autonomii každého jedince, rodina, která umožňuje samostatnost, osobní zodpovědnost, nezávislost v myšlení a hodnocení, ale zároveň poskytuje pocit emoční blízkosti a vzájemnosti. Charakteristickými znaky současné rodiny jsou především zvýšená orientovanost na jedince oproti celku, do popředí se dostává hledání osobního pocitu štěstí, chybí očekávání trvalosti vztahu, je důležitá osobní svoboda, možnost vztah ukončit a neuplatňovat vzájemné závazky a zodpovědnost k ostatním členům rodiny. Rodičovství se často odsouvá na pozdější věková období, intimní vztahy jsou navazovány bez vazby na jejich možné následky, tedy reprodukci. Předmanželská zkušenost v oblasti sexu je považována za obvyklou a mnohem více se projevují rozdíly mezi specifickostí mužské a ženské role. Při výchově dětí dochází k omezování bezprostředních kontaktů mezi partnery a mezi rodiči a dětmi, díky změnám v přístupu k životním hodnotám. Výchovné působení rodičů nahrazují instituce a další celospolečenské socializační vlivy.

Proto je důležité myslet i na děti vyrůstající v takovém typu rodiny a zajistit, aby se jim dostalo dostatečné množství potřebných informací i z oblasti sexuální výchovy v rámci vzdělávací instituce.

Doležal (2015) poukazuje na to, že stát nemá žádné možnosti, jak zajistit, aby se dětem takových informací dostalo v rodině, proto je sexuální výchova ve školách jedinou možností. Bude-li na základních školách sexuální výchova dostatečná, dojde k tomu, že rodiči dobře vychované dítě dostane informace, které mu neublíží. Ale z hlediska sexuální výchovy špatně vychované dítě naopak poprvé uslyší střízlivě a bez emocí formulované informace, s nimiž se zatím setkávalo ve formě pokoutně sdělovaných dětských tajemství.

Pro špatně vychované děti tedy může sexuální výchova znamenat zásadní pozitivum z hlediska ochrany jejich zdraví po celý další život.

Sexuální výchova by měla probíhat ve vzájemné spolupráci rodiny a školy. V systému sexuální výchovy má primární vliv na dítě rodina a škola působí jako sekundární výchovný zdroj, který doplňuje potřebné informace.

Naše společnost si v mnoha směrech ne vždy plně uvědomuje potřebu realizace systému sexuální výchovy vzhledem k neustálému rozšiřování pandemie AIDS, rozšíření drog apod. (Janiš, 2004, s. 49)

Janiš (2004) dále apeluje na potřebu vymezit sexuální mravnost, společenskou normu pro sexuální chování a zaručit optimálně otevřený prostor pro realizaci cílené a široce pojímané sexuální výchovy, protože jen tak dosáhneme patřičné prevence v celé šíři patosociálních projevů lidského sexuálního chování.

Je zřejmé, že sexuální výchova ve školství své místo určitě má. Její výuka musí být svěřena do rukou moudrému pedagogovi s přirozenou autoritou, který bude dostatečně empatický, dokáže správně vyhodnotit potřeby každého žáka. Pro děti, které nemají možnost dostat poučení v rodině, je škola jedinou šancí, jak se něco dozvědět,

PRAKTICKÁ ČÁST

4 CÍLE PRAKTICKÉ ČÁSTI

Cílem praktické části této práce je zjistit názory dospívající mládeže na sexualitu, zhodnotit jejich postoje k otázkám týkajících se sexu a prověřit jejich znalosti z oblasti sexuální výchovy. Dalším úkolem praktické části je zjistit jak se staví k otázkám sexuální výchovy rodiče dnešních dospívajících dětí a porovnat úroveň současné sexuální výchovy s úrovní v době dospívání dnešní střední generace, proto jsem cílové skupiny respondentů rozdělila na dva soubory, dospívající mládež a generaci jejich rodičů.

Při zjišťování znalostí dětí jsem se zaměřila zejména na důležitá témata z oblasti sexuální výchovy. Jak již jsem popsala v teoretické části, v naší společnosti v minulých letech došlo ke sporu mezi odborníky i laickou veřejností, kdy jedni si myslí, že sexuální výchova ve školách není potřeba, že patří pouze do kompetence rodiny, druhá strana je přesvědčena, že sexuální výchova má ve výuce své důležité místo. Otázky v dotazníku pro dospívající mládež jsem vypracovala s pomocí již zmíněné kontroverzní příručky pro učitele, s cílem zjistit, jaká je úroveň znalostí dospívající děti z oblasti sexuality a zaměřila jsem se, podle mého názoru, na důležitá témata sexuální výchovy. Zároveň jsem chtěla zjistit názory dětí na výuku sexuální výchovy ve škole a to, na jaké úrovni je sexuální výchova v jejich rodině.

Otázky v dotaznících pro generaci rodičů dnešních dospívajících dětí jsem směřovala zejména na to, abych zjistila jejich postoje k sexuální výchově v dnešní společnosti a jak si sexuální výchovu pamatují oni z dob svého dospívání.

Hlavním cílem této práce bylo potvrdit či vyvrátit předem stanovené hypotézy.

Hypotéza 1: Sexuální výchova v současné době je na vyšší úrovni, než byla v minulých letech.

Hypotéza 2: Díky vyšší úrovni sexuální výchovy je dnešní mládež ve svém sexuálním životě informovanější a zodpovědnější.

4.1 Metody výzkumu

Metody výzkumu jsem volila tak, abych co nejlépe dospěla k předpokládanému cíli. Mým úkolem bylo zjistit názory a znalosti dospívajících a zároveň názory a postoje k úloze sexuální výchovy generace jejich rodičů. Jako metodu výzkumu jsem zvolila metodu smíšeného výzkumu, který vychází z propojení kvalitativního a kvantitativního výzkumu. Předpokládala jsem, že čtrnáctileté a patnáctileté děti se mnou nebudou chtít o tématu otevřeně

hovořit, proto jsem zvolila metodu kvantitativního výzkumu a to formu anonymního strukturovaného dotazníku. Nejprve jsem vytvořený dotazník konzultovala s pedagožkou jedné ZŠ a díky předvýzkumu jsem některé otázky upravila tak, aby dětem co nejvíce vyhovovaly.

Výzkumnou metodou při zjišťování názorů a postojů střední generace byla metoda kvantitativního výzkumu. Skupině respondentů jsem předložila k vyplnění anonymní strukturovaný dotazník. Z předpokládaného počtu respondentů jsem si vybrala deset dospělých, u kterých jsem předpokládala, že budou ochotni na téma sexuální výchova dnes a v době jejich dospívání, se mnou nad otázkami otevřeně diskutovat. Proto jsem u těchto respondentů zvolila formu řízeného rozhovoru. Díky tomu jsem se navíc k otázkám v dotazníku dozvěděla jejich osobní postoje a názory na otázky týkající se sexuální výchovy.

4.2 Struktura dotazníků

Pro získání odpovědí na výzkumné otázky a pro potvrzení či vyvrácení předem stanovených hypotéz jsem sestavila dva typy dotazníků.

Jeden dotazník byl určen respondentům ze skupiny dospívající mládeže. Cíleně jsem se zaměřila na žáky 8. a 9. tříd, u kterých jsem předpokládala, že by vzhledem ke svému věku, měli mít všechny důležité znalosti z oblasti sexuální výchovy. Dotazník obsahoval celkem 18 otázek. Některé otázky byly uzavřené, k odpovědi byla nabídnuta volba pouze jedné z uvedených odpovědí. V jiných otázkách jsem naopak využila možnosti označit více odpovědí.

U dospělých respondentů jsem zvolila jako výzkumnou metodu formu anonymního dotazníku. Cílem průzkumu bylo zjistit, jaká byla úroveň sexuální výchovy v době jejich dospívání, jakou formou probíhala sexuální výchova ve škole a v jaké míře s nimi doma o sexualitě hovořili jejich rodiče. V další části dotazníku jsem se zaměřila na to, jak přistupují k otázce sexuální výchovy dnes, při výchově svých dětí a jaký názor mají na potřebu sexuální výchovy ve škole. Dotazník obsahuje 10 otázek, z nichž některé jsou uzavřené a některé polouzavřené.

4.3 Vymezení skupiny respondentů

Cílem praktické části diplomové práce bylo nalezení odpovědí na otázky, které souvisí se sexuální výchovou a to zejména v souvislosti s případným rozdílným postojem k sexualitě dvou generací -dospívající a střední generace, což je generace jejich rodičů. Informace jsem získala zejména z dotazníkového šetření a rozhovorů s respondenty.

V případě dospívající mládeže jsem využila pouze dotazník, vzhledem k anonymitě dětí, u kterých jsem předpokládala, že by neměly zájem si otevřeně o sexualitě povídat s cizím člověkem. O vyplnění dotazníků jsem požádala učitele ze tří škol. Podařilo se mi získat vyplněné dotazníky z rozdílných typů škol – ZŠ na venkově, ZŠ ve městě a víceleté gymnázium. Dotazníky děti vyplnily v rámci vyučování. Před vyplňováním dotazníku bylo studentům vysvětleno, za jakým účelem jsou dotazníky vypracovány. Čas strávený vyplněním dotazníku byl zhruba 15 minut.

Rozdala jsem celkem 100 dotazníků, zpět se mi vrátilo 83 kusů. Návratnost byla 83 %.

Jako cílovou skupinu dospělých respondentů jsem zvolila okruh svých známých, spolupracovníků a jejich rodinných příslušníků, záměrně jsem oslovila ty, kteří mají dospívající děti. Rozdala jsem 80 dotazníků, návratnost byla 61, což je 76 %.

Všichni mnou oslovení dospělí dotazník vyplnili ochotně a během několika málo minut. S některými dospělými respondenty jsem byla při vyplňování dotazníku v kontaktu, díky tomu jsem zaznamenala některé jejich postoje a názory.

4.4 Vyhodnocení dotazníkového průzkumu – část I.

Tabulka 1: Vyhodnocení otázky č. 1. Jaký ročník ZŠ navštěvujete?

	Počet žáků v %
8. třída	59%
9. třída	41%

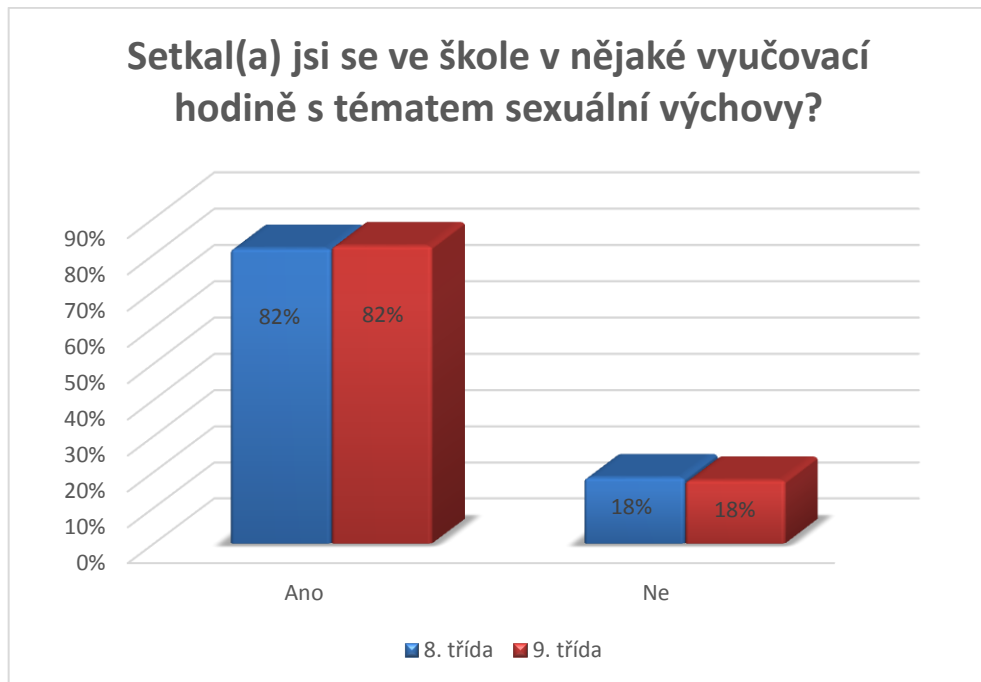

Obrázek 1: Vyhodnocení otázky č. 1

Dotazníky vyplnilo 59% žáků 8. tříd a 41% žáků 9. tříd.

Tabulka 2: Vyhodnocení otázky č. 2. Setkal (a) jsi se ve škole v nějaké vyučovací hodině s tématem sexuální výchovy?

	Ano	Ne
8. třída	82%	18%
9. třída	82%	18%

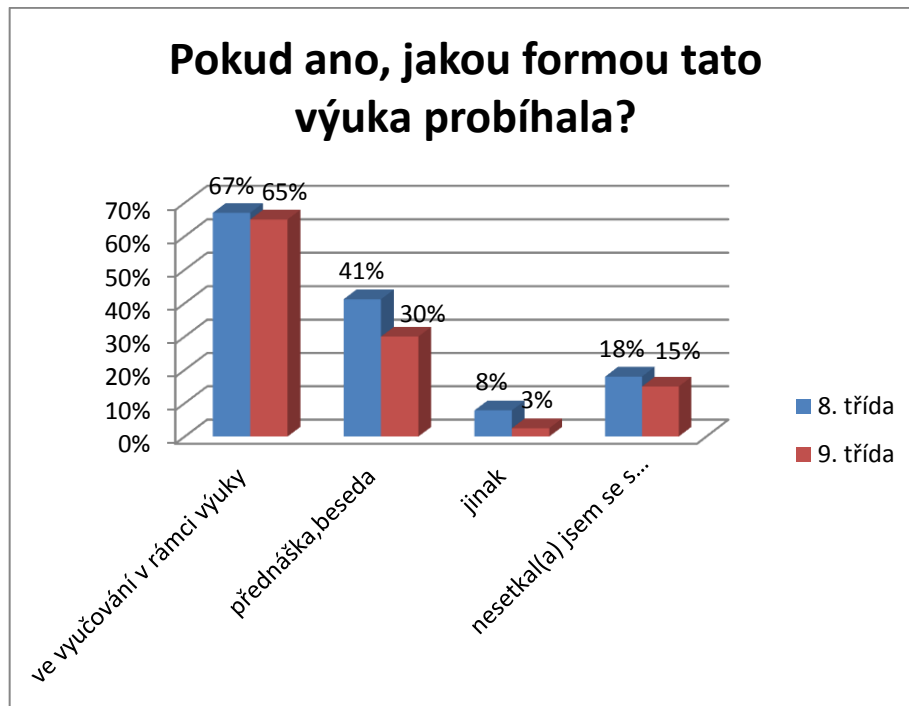

Obrázek 2: Vyhodnocení otázky č. 2

Dotazníkovým šetřením bylo zjištěno, že 82% žáků 8. tříd se s tématem sexuální výchovy ve škole setkalo, 18% odpovědělo záporně. Žáci 9. tříd se setkali se sexuální výukou ve škole v 82% a 18% sexuální výuku ve škole nemělo.

Tabulka 3: Pokud ano, jakou formou tato výuka probíhala? Můžeš označit více možností.

	ve vyučování v rámci výuky	přednáška, beseda	jinak	nesetkal(a) jsem se s takovou výukou
8. třída	67%	41%	8%	18%
9. třída	65%	30%	3%	15%

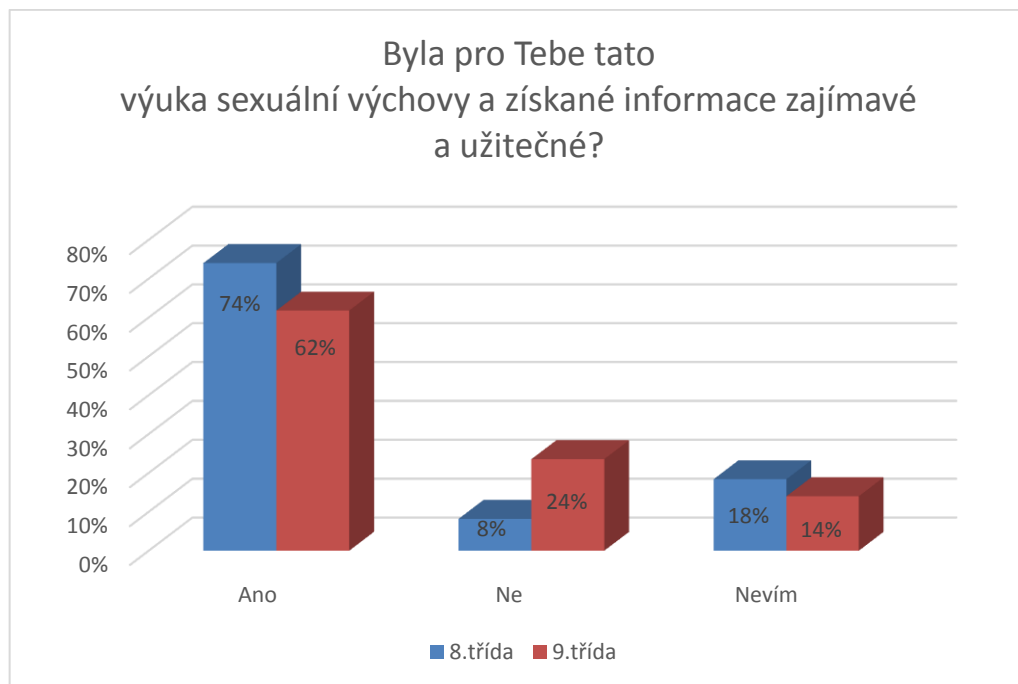

Obrázek 3: Vyhodnocení otázky č. 3

67% žáků 8. tříd se setkalo s výukou sexuální výchovy v rámci vyučování, formou přednášky nebo besedy se setkalo se sexuální výchovou 41% žáků 8. tříd, 8% žáků odpovědělo, že se setkali se sexuální výukou jinou formou a 18% žáků 8. tříd sexuální výuku nikdy nemělo. 65% žáků 9. tříd uvedlo, že měli sexuální výuku v rámci vyučování ve škole. V rámci přednášky či besedy se setkalo se tímto tématem 30% žáků, 3% žáků mělo sexuální výchovu jinou formou a 15% žáků 9. tříd sexuální výuku ve škole nemělo vůbec.

Tabulka 4 Byla pro Tebe tato výuka sexuální výchovy a získané informace zajímavé a užitečné?

	Ano	Ne	Nevím
8. třída	74%	8%	18%
9. třída	62%	24%	14%

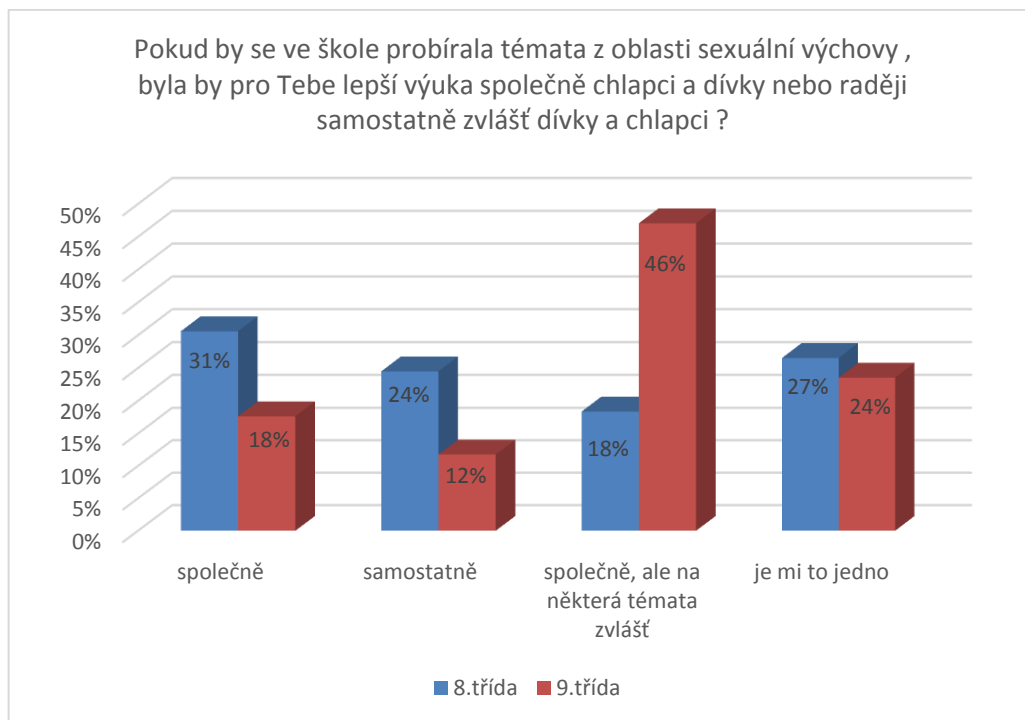

Obrázek 4 Vyhodnocení otázky č. 4

Pro 74% žáků 8. tříd byly informace získané při výuce sexuální výchovy zajímavé a užitečné, 8 % žáků 8. tříd hodnotilo tuto výuku jako nezajímavou a pro ně neužitečnou a 18% žáků 8. tříd nemá na hodnocení těchto informací ani kladný ani záporný názor. Žáci 9. tříd odpověděli kladně v 62%, pro 24% žáků nebyly získané informace užitečné ani zajímavé a 14% žáků odpovědělo, že neví.

Tabulka 5 Pokud by se ve škole probírala témata z oblasti sexuální výchovy, byla by pro Tebe lepší výuka společně chlapci a dívky nebo raději samostatně zvlášť dívky a chlapci?

	společně	samostatně	společně, ale na některá témata zvlášť	je mi to jedno
8. třída	31%	24%	18%	27%
9. třída	18%	12%	46%	24%

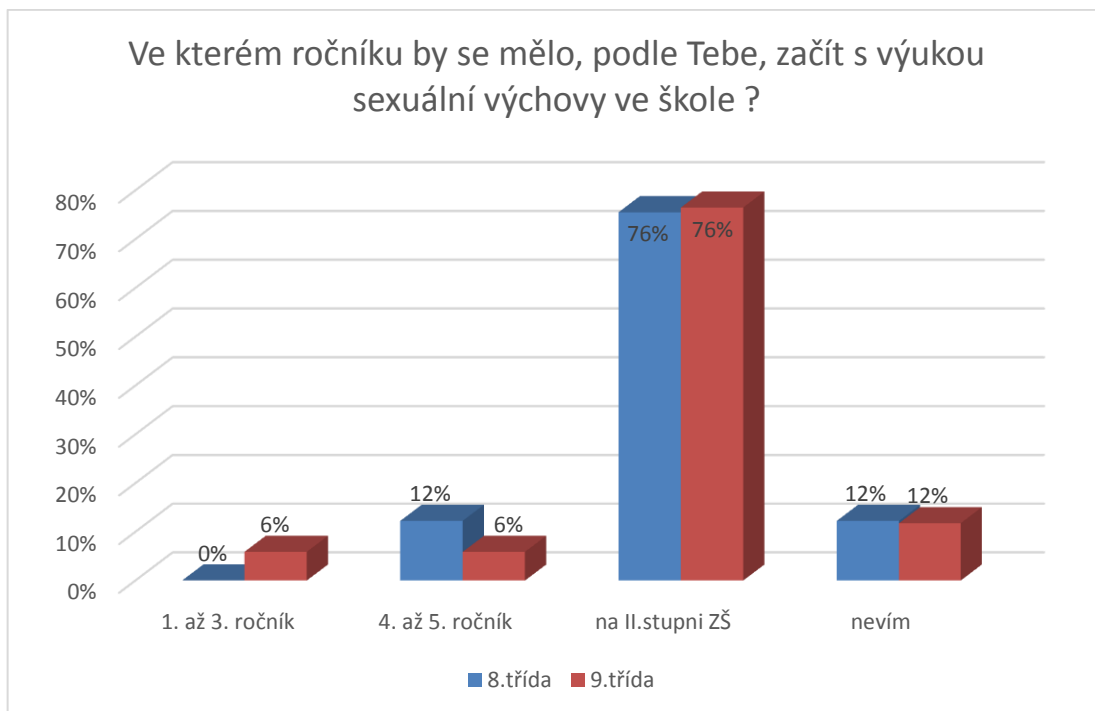
Obrázek 5 Vyhodnocení otázky č. 5

Na tuto otázku odpovědělo 31% žáků 8. tříd, že by jim vyhovovala výuka společná, 24% žáků 8. tříd preferuje výuku samostatně, společně, ale na některá témata zvlášť odpovědělo 18% žáků 8. tříd a 27% žáků nemá vyhraněný názor. Žáci 9. tříd chtějí výuku těchto témat společně ve třídě v 18%, samostatně by chtělo výuku 12% žáků, oproti tomu 46% žáků by raději volilo výuku společnou, ale na některá témata zvlášť a 24% žáků se vyjádřilo, že je jim jedno, jak by výuka probíhala.

Tabulka 6. Ve kterém ročníku by se mělo, podle Tebe, začít s výukou sexuální výchovy ve škole?

	1. až 3. ročník	4. až 5. ročník	na II. stupni ZŠ	nevím
8. třída	0%	12%	76%	12%
9. třída	6%	6%	76%	12%

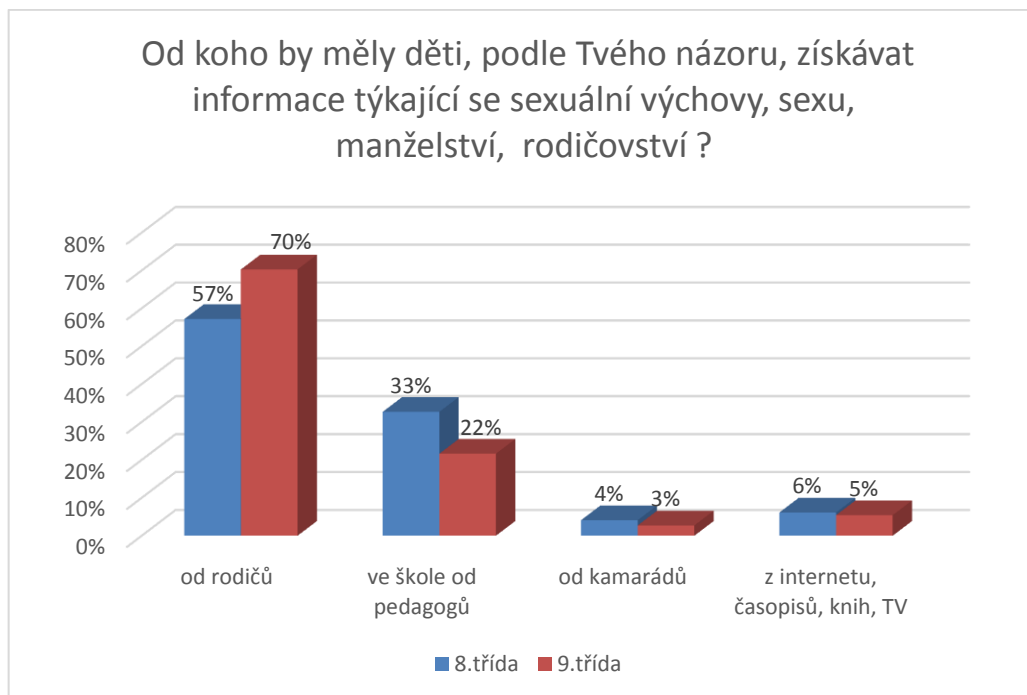

Obrázek 6. Vyhodnocení otázky č. 6.

V případě volby, ve kterém ročníku by se měla sexuální výchova začít vyučovat, ani jeden žák z 8. ročníku nezvolil odpověď 1.až 3.ročník, 12% žáků by s výukou sexuální výchovy začalo ve 4. až 5. ročníku, 76% žáků si myslí, že by se mělo s výukou sexuální výchovy začít na II. stupni ZŠ a 12% žáků odpovědělo, že neví. Žáci 9. tříd odpověděli v 6%, že by se mělo se sexuální výukou začít už v 1.-3. ročníku ZŠ, stejné procento, tedy 6%, označilo variantu 4. až 5. ročník, 76% žáků preferuje výuku sexuální výchovy na II. stupni a 12% žáků nemá vyhraněný názor.

Tabulka 7 Od koho by měly děti, podle Tvého názoru, získávat informace týkající se sexuální výchovy, sexu, manželství, rodičovství?

	od rodičů	ve škole od pedagogů	od kamarádů	z internetu, časopisů, knih, TV
8. třída	57%	33%	4%	6%
9. třída	70%	22%	3%	5%

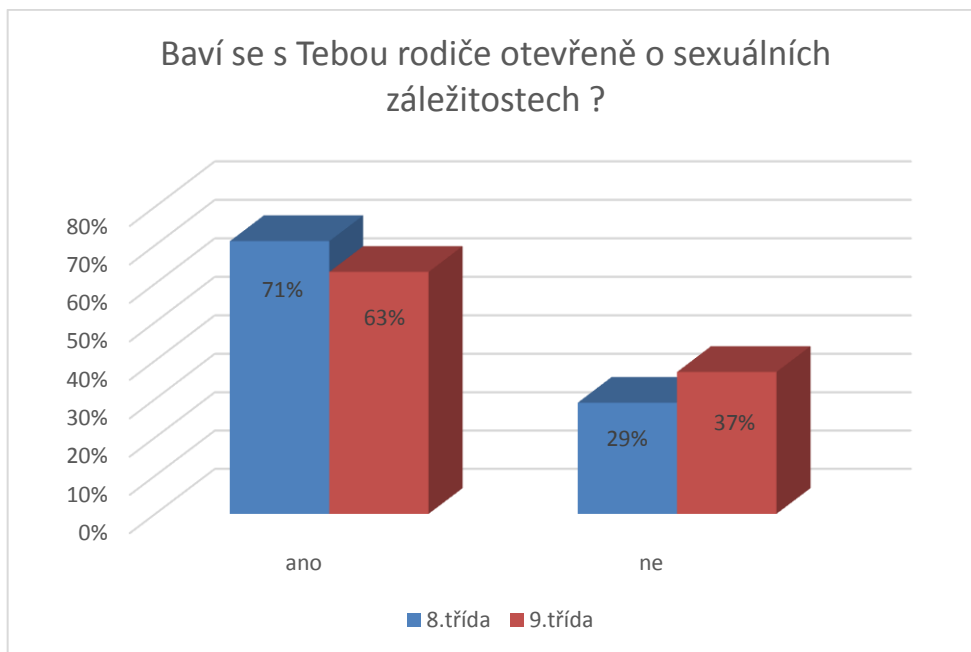

Obrázek 7 Vyhodnocení otázky č. 7

57% žáků 8. tříd si myslí, že by informace týkající se sexu a sexuální výchovy, měli získávat od rodičů, 33% žáků si myslí, že od pedagogů ve škole, 4% žáků odpovědělo, že by informace měli získávat od kamarádů a 6% z internetu, časopisu, knih nebo TV. Žáci 9. tříd odpověděli v 70%, že by děti měly být informovány rodiči, 22% žáků uvedlo školu, pedagogy, 3% preferují informace od kamarádů a 5% se domnívá, že by děti měly získávat informace z internetu, časopisů, knih nebo TV.

Tabulka 8. Baví se s Tebou rodiče otevřeně o sexuálních záležitostech?

	ano	ne
8. třída	71%	29%
9. třída	63%	37%

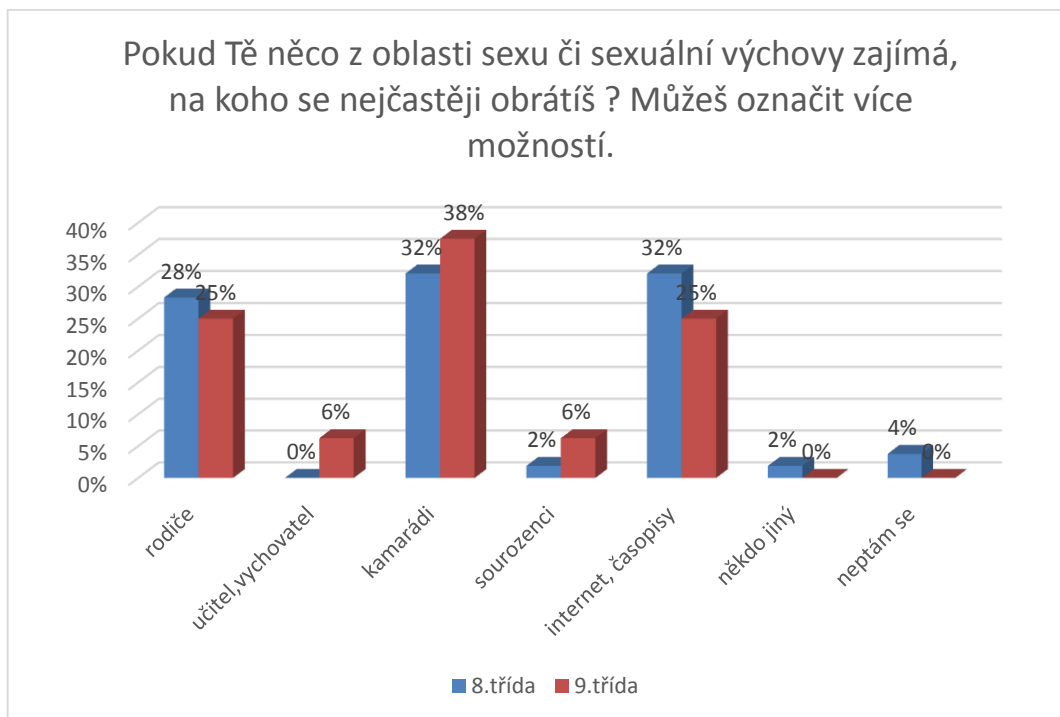

Obrázek 8 Vyhodnocení otázky č. 8

Na tuto otázku odpovědělo kladně 71% žáků 8. tříd, 29% žáků 8. tříd uvedlo, že se s nimi rodiče na toto téma nebaví. Právě 63% žáků 9. tříd odpovědělo, že se s nimi rodiče otevřeně o sexu baví, 37% žáků 9. tříd odpovědělo záporně.

Tabulka 9 Pokud Tě něco z oblasti sexu či sexuální výchovy zajímá, na koho se nejčastěji obrátíš? Můžeš označit více možností.

	rodiče	učitel, vychovatel	kamarádi	sourozenci	internet, časopisy	někdo jiný	neptám se
8. třída	28%	0%	32%	2%	32%	2%	4%
9. třída	25%	6%	38%	6%	25%	0%	0%

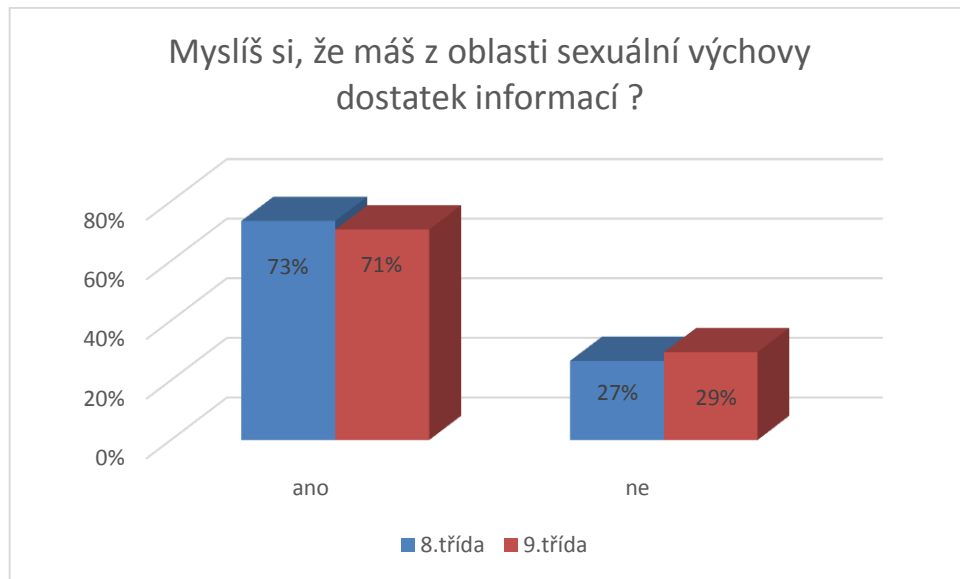

Obrázek 9: Vyhodnocení otázky č. 9

Pokud děti něco z oblasti sexuální výchovy zajímá, obrátí se na rodiče 28% žáků 8. tříd, 0% z nich se zeptá ve škole učitele či vychovatele, 32% řeší tuto otázku s kamarády, 2% se obrátí na sourozence, 32% žáků hledá informace na internetu nebo v časopisech, 2% žáků uvedlo jinou osobu nebo jiný zdroj a 4% žáků 8. tříd se neptá. V 9. třídě se 25% žáků zeptá rodičů, 6% žáků se obrátí na učitele nebo vychovatele, 6% žáků se zeptá sourozenců, 25% žáků 9. tříd hledá informace na internetu, v časopisech, 0% žáků zvolilo možnost obrátit se na někoho jiného, jiné zdroje a 0% žáků 9. tříd odpovědělo, že neptá vůbec.

Tabulka 10: Myslíš si, že máš z oblasti sexuální výchovy dostatek informací?

	ano	ne
8. třída	73%	27%
9. třída	71%	29%

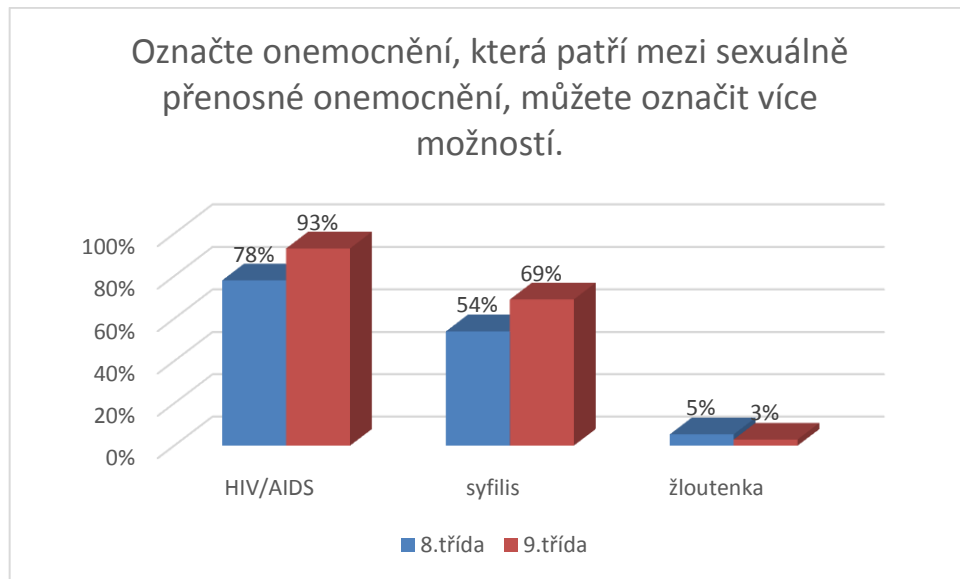

Obrázek 10: Vyhodnocení otázky č. 10

Na otázku, zda si žáci myslí, že mají dostatek informací z oblasti sexuální výchovy, odpovědělo 73% žáků 8. tříd kladně a 27% žáků odpovědělo, že si nemyslí, že mají dostatek informací. 71% žáků z 9. tříd odpovědělo, že mají dostatek informací z oblasti sexu a 29% žáků 9. tříd se domnívá, že nemají dostatek informací z oblasti sexuální výchovy.

Tabulka 11: Označte onemocnění, která patří mezi sexuálně přenosné onemocnění, můžete označit více možností.

	HIV/AIDS	syfilis	žloutenka
8. třída	78%	54%	5%
9. třída	93%	69%	3%

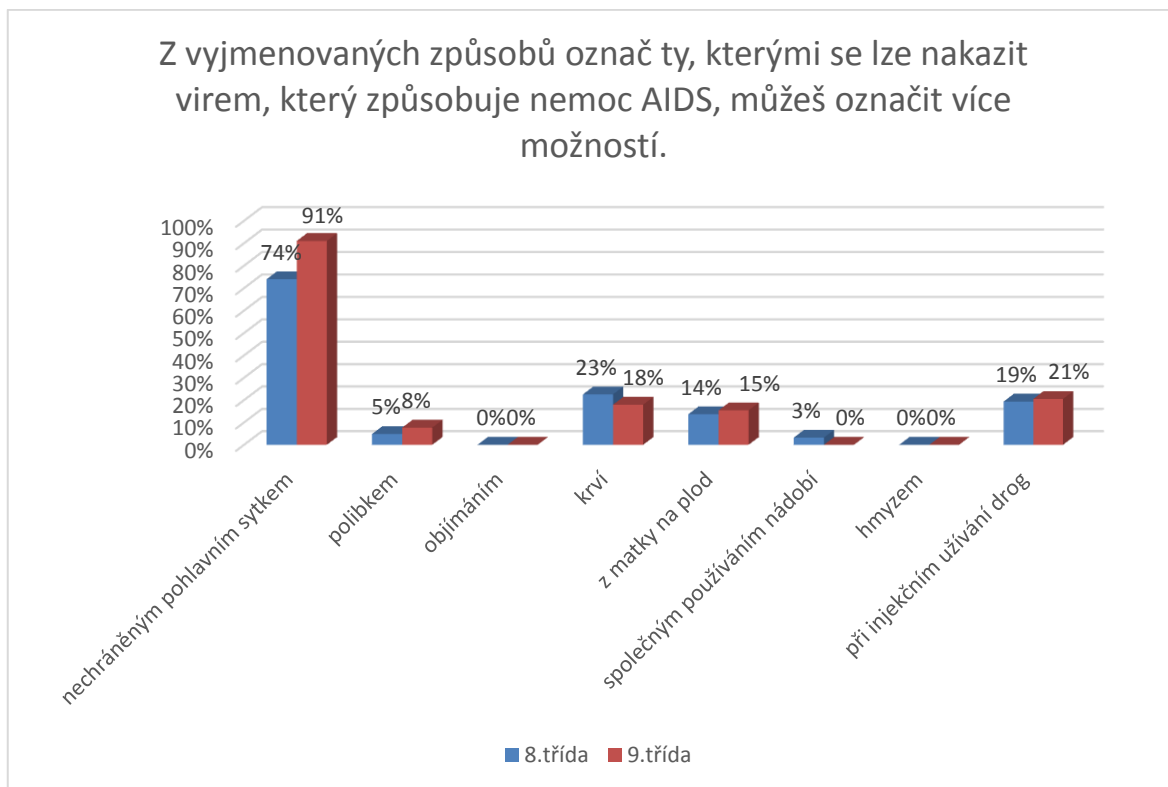

Obrázek 11: Vyhodnocení otázky č. 11

V otázce, kde měli žáci označit sexuálně přenosné onemocnění, označilo 78% žáků 8. tříd HIV/AIDS, 54% žáků označilo syfilis a 5% žáků 8. tříd označilo možnost žloutenka. 93% žáků 9. tříd odpovědělo, že mezi sexuálně přenosné nemoci patří HIV/AIDS, 69% žáků označilo syfilis a 3% žáků 9. tříd označilo žloutenku.

Tabulka 12: Z vyjmenovaných způsobů označ ty, kterými se lze nakazit virem, který způsobuje nemoc AIDS, můžeš označit více možností.

	nechráněným pohlavním stykem	polibkem	objímáním	krví	z matky na plod	společným použitím nádobí	hmyzem	při injekčním užívání drog
8. třída	74%	5%	0%	23%	14%	3%	0%	19%
9. třída	91%	8%	0%	18%	15%	0%	0%	21%

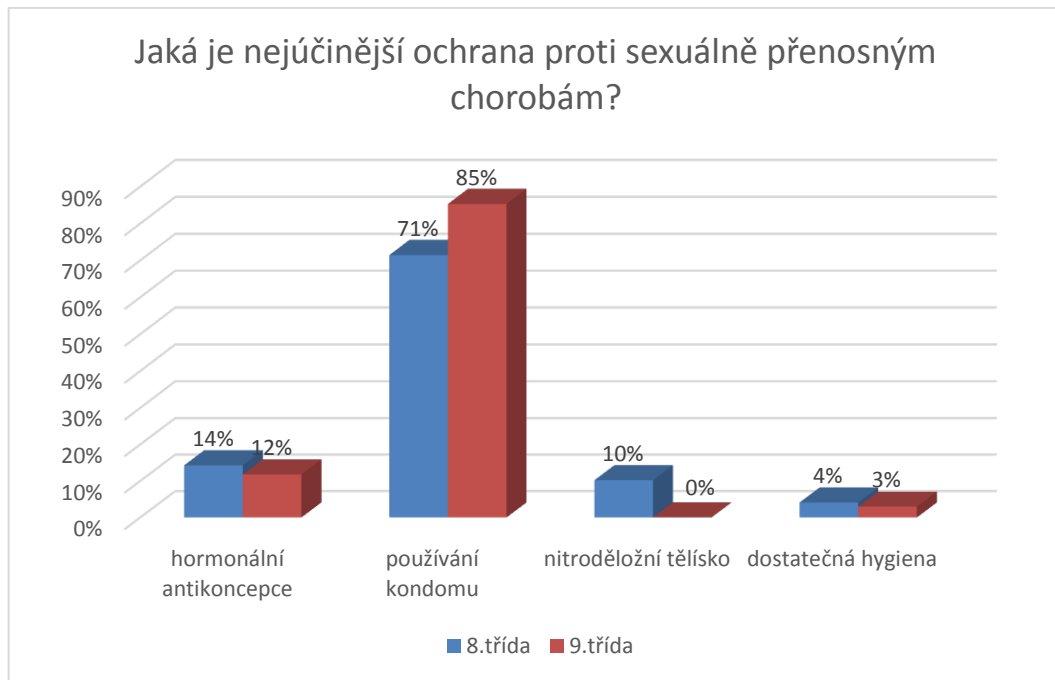

Obrázek 12 Vyhodnocení otázky č. 12

V otázce č. 12 měli žáci určit, jakým způsobem se lze nakazit sexuálně přenosnou nemocí AIDS. Z žáků 8. tříd možnost nechráněným pohlavním stykem označilo 74% žáků, polibkem 5% žáků, 0% žáků objímáním, 23% žáků určilo, že krví, 14% žáků se domnívá, že z matky na plod, 3% žáků označilo možnost společného používání nádobí, 0% hmyzem, a že se přenáší při injekčním užívání drog, se domnívá 21% žáků 8. tříd. V 9. třídách označilo 91% žáků jako možnost nakažení nechráněný pohlavní styk, 8% si myslí, že se přenáší polibkem, 0% objímáním, 18% žáků označilo možnost nakažení krví, 15% žáků označilo z matky na plod, 0% žáků označilo společné používání nádobí jako možnost nakažení, 0% označilo přenos hmyzem a nakažení při injekčním užívání drog označilo 21% žáků 9. tříd.

Tabulka 13 Jaká je nejúčinnější ochrana proti sexuálně přenosným chorobám?

	hormonální antikoncepce	používání kondomu	nitroděložní tělísko	dostatečná hygiena
8. třída	14%	71%	10%	4%
9. třída	12%	85%	0%	3%

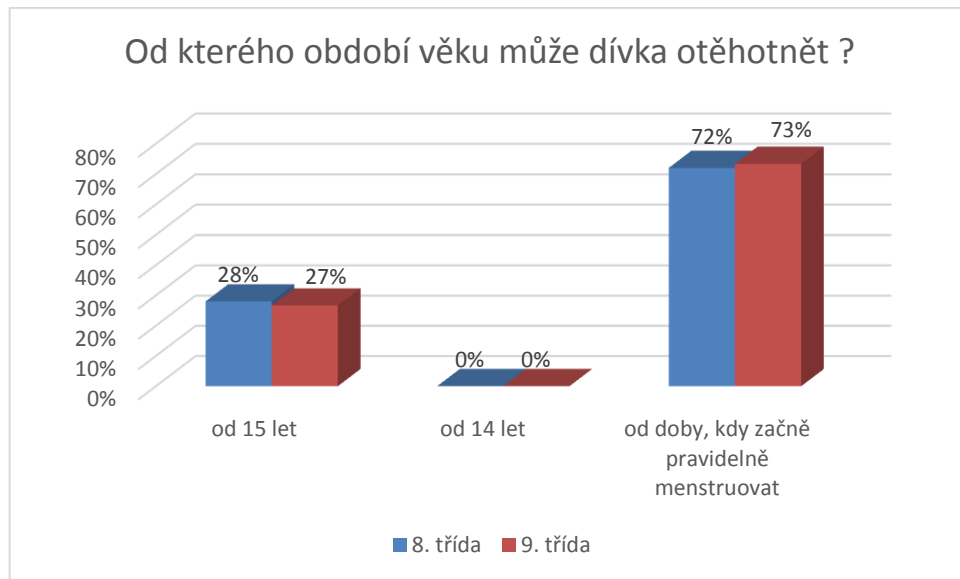
Obrázek 13: Vyhodnocení otázky č. 13

Na otázku, jaká je nejúčinnější ochrana proti sexuálně přenosným chorobám odpovědělo 14% žáků 8. tříd, že hormonální antikoncepce, 71% označilo používání kondomu, 10% si myslí, že nejúčinnější ochrana je nitroděložní tělísko a 4% žáků odpovědělo dostatečná hygiena. v 9. třídách 12% žáků označilo odpověď hormonální antikoncepce, 85% označilo odpověď používání kondomu, 0% odpovědělo, že je to nitroděložní tělísko a 3% žáků 9. tříd si myslí, že je to dostatečná hygiena.

Tabulka 14: Od kterého období věku může dívka otěhotnět?

	od 15 let	od 14 let	od doby, kdy začne pravidelně menstruuovat
8. třída	28%	0%	72%
9. třída	27%	0%	73%

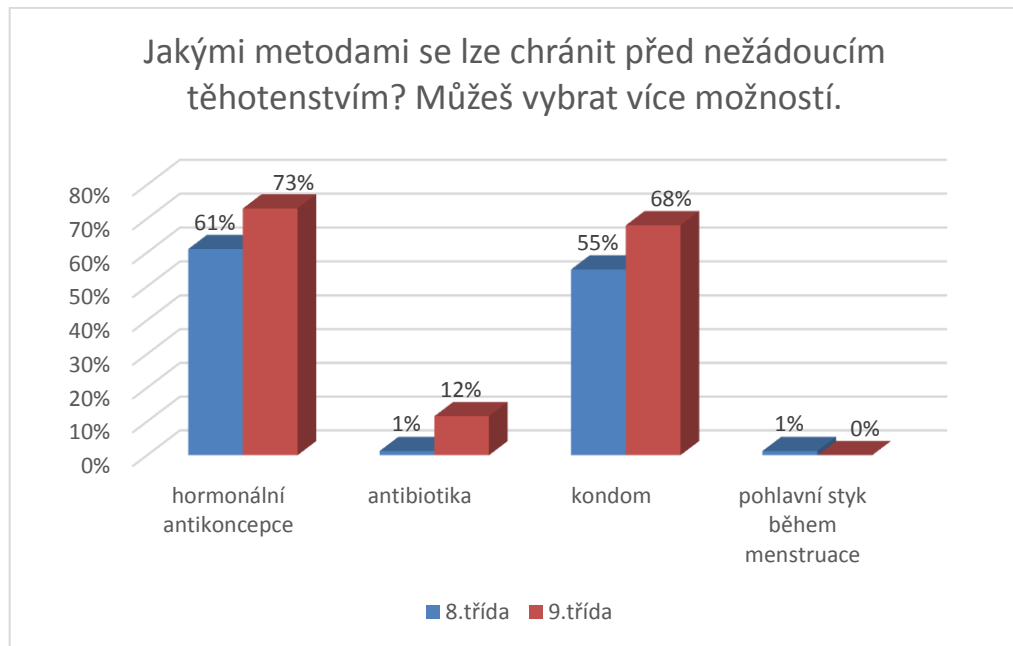

Obrázek 14: Vyhodnocení otázky č. 14

Na otázku, od kterého období věku může dívka otěhotnět, odpovědělo 28% žáků 8. tříd, že od 15. let, 0% žáků označilo odpověď od 14. let a že dívka může otěhotnět od doby, kdy začne pravidelně menstruovat, označilo 72% žáků 8. tříd. V 9. třídách odpovědělo 27% žáků od 15. let, 0% žáků od 14. let a 73% žáků 9. tříd označilo odpověď – od doby, kdy začne pravidelně menstruovat.

Tabulka 15: Jakými metodami se lze chránit před nežádoucím těhotenstvím? Můžeš vybrat více možností.

	hormonální antikoncepce	antibiotika	kondom	pohlavní styk během menstruace
8. třída	61%	1%	55%	1%
9. třída	73%	12%	68%	0%

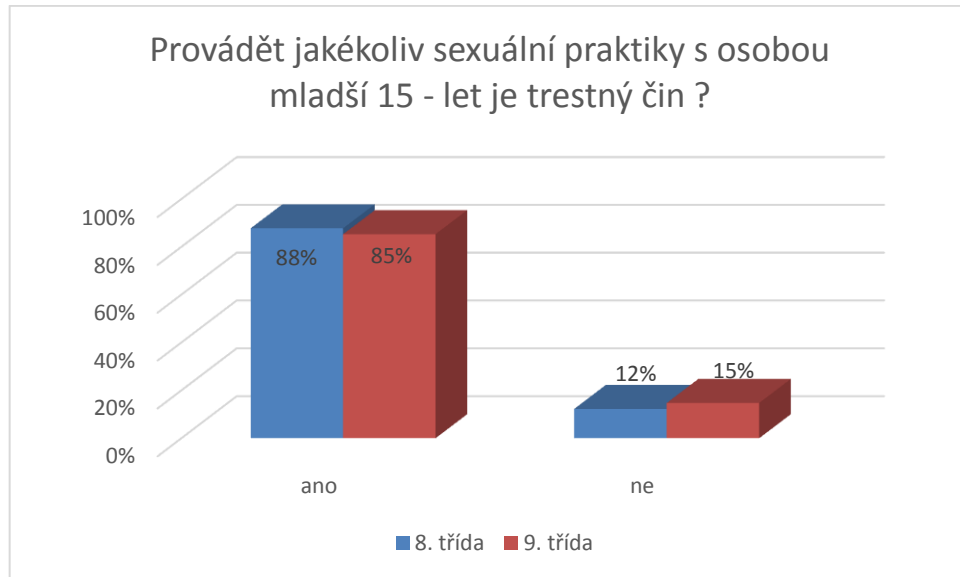

Obrázek 15: Vyhodnocení otázky č. 15

V této otázce označilo odpověď hormonální antikoncepce 61% žáků 8. tříd, 1% uvedlo, že jednou z možností jsou antibiotika, 55% žáků označilo možnost používání kondomu a 1% žáků 8. tříd se domnívá, že jednou z metod, jak se chránit před nežádoucím otěhotněním je pohlavní styk během menstruace. V 9. třídách odpovědělo 73% žáků, že jednou z metod ochrany je hormonální antikoncepce, 12% žáků označilo možnost antibiotika, 68% žáků určilo možnost používání kondomu a 0% žáků 9. tříd označilo možnost pohlavní styk během menstruace.

Tabulka 16: Provádět jakékoliv sexuální praktiky s osobou mladší 15 - let je trestný čin?

	ano	ne
8. třída	88%	12%
9. třída	85%	15%

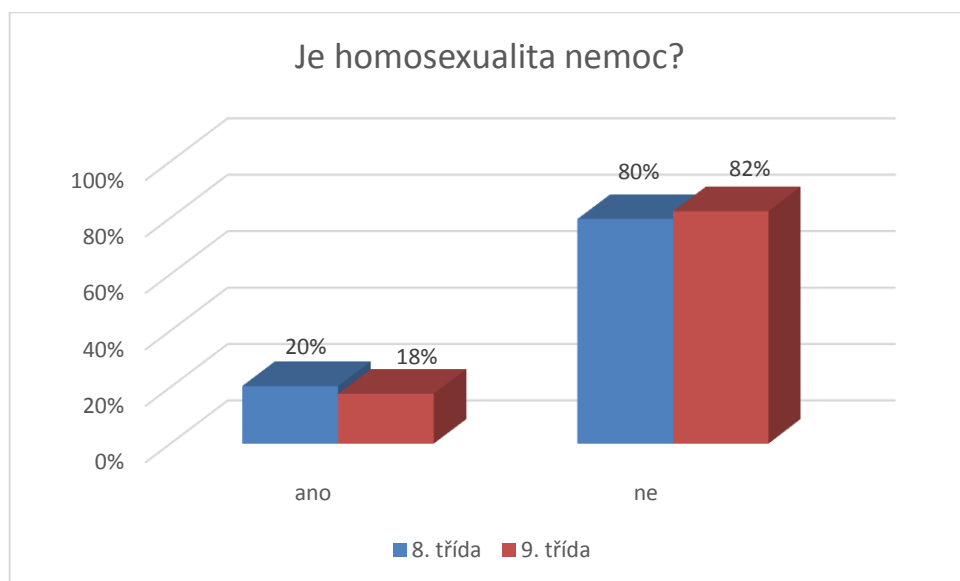

Obrázek 16: Vyhodnocení otázky č. 16

Na tuto otázku odpovědělo 88% žáků 8. tříd, že provádět jakékoliv sexuální praktiky s osobou mladší 15. let je trestný čin, 12% žáků odpovědělo, že není. 85% žáků 9. tříd odpovědělo ano, je to trestný čin a 15% žáků 9. tříd označilo možnost ne, není to trestný čin.

Tabulka 17: Je homosexualita nemoc?

	ano	ne
8. třída	20%	80%
9. třída	18%	82%

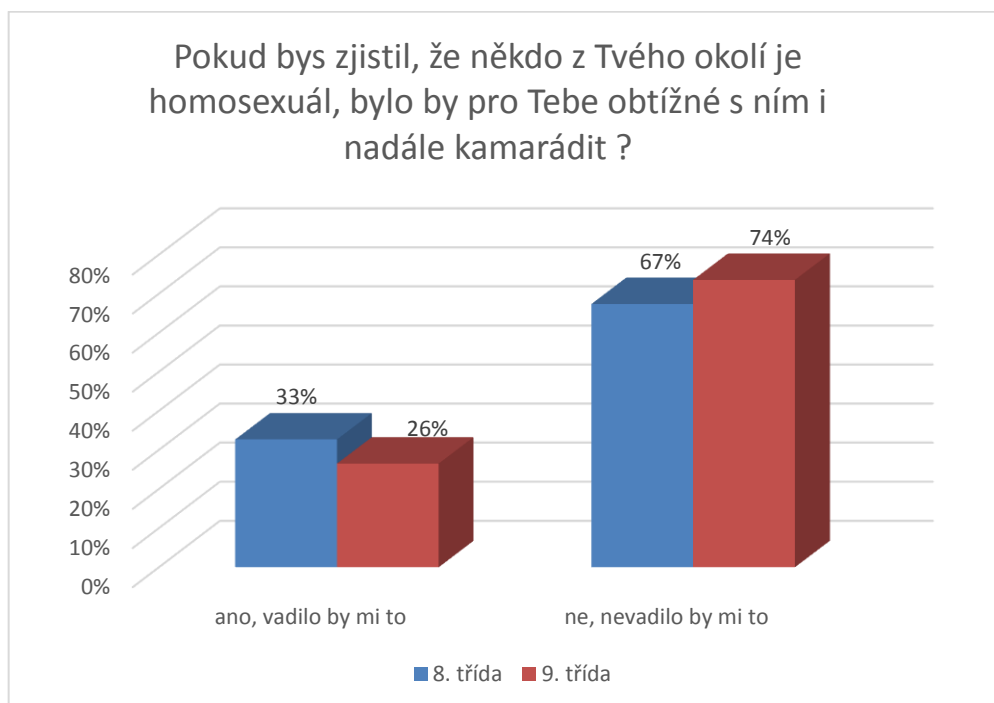

Obrázek 17: Vyhodnocení otázky č. 17

V otázce, zda je homosexualita nemoc, odpovědělo 20% žáků 8. tříd, že ano, 80% označilo odpověď ne, homosexualita není nemoc. V 9. třídách 18% žáků označilo odpověď ano, 82% žáků 9. tříd uvedlo, že homosexualita není nemoc.

Tabulka 18 Pokud bys zjistil, že někdo z Tvého okolí je homosexuál, bylo by pro Tebe obtížné s ním i nadále kamarádít?

	ano, vadilo by mi to	ne, nevadilo by mi to
8. třída	33%	67%
9. třída	26%	74%

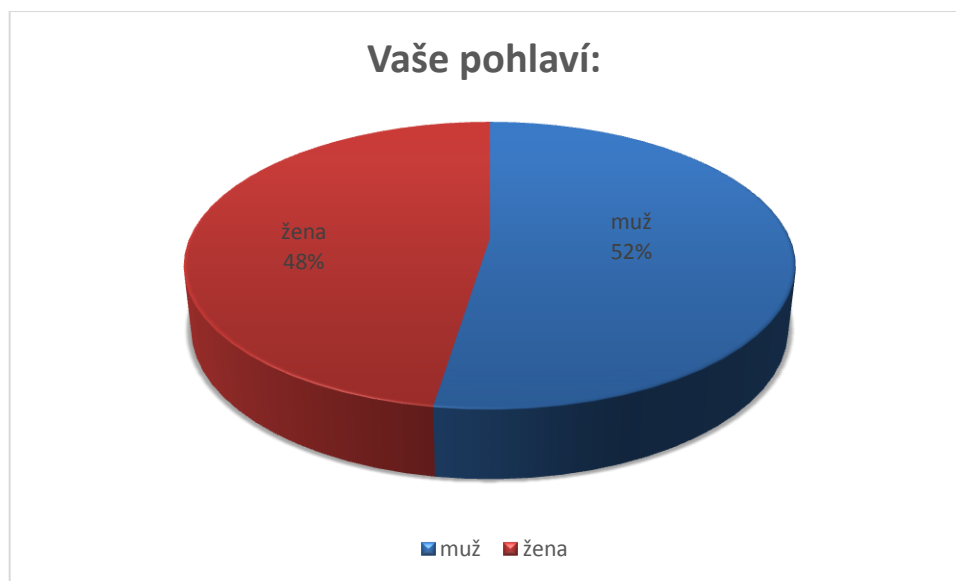
Obrázek 18: Vyhodnocení otázky č. 18

Na tuto otázku odpovědělo 33% žáků 8. tříd, že by jim vadilo kamarádít se s homosexuálem, 67% označilo, že by jim to nevadilo. V 9. třídě odpovědělo kladně, ano vadilo by mi to, 26% žáků a 74% žáků 9. tříd odpovědělo, že by jim to nevadilo.

4.5 Vyhodnocení dotazníkového průzkumu – část II.

Tabulka 19: Vaše pohlaví

Pohlaví	Procenta
muž	52%
žena	48%

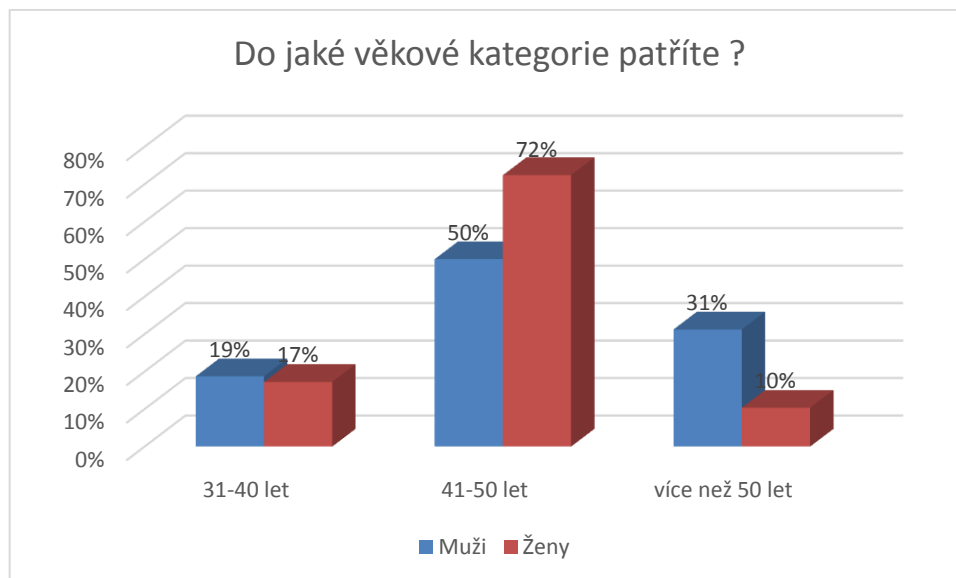

Obrázek 19: Vyhodnocení otázky č. 1 – část II

Na otázku číslo 1 odpovědělo 48% žen a 52% mužů.

Tabulka 20: Do jaké věkové kategorie patříte?

	31-40 let	41-50 let	více než 50 let
Muži	19%	50%	31%
Ženy	17%	72%	10%

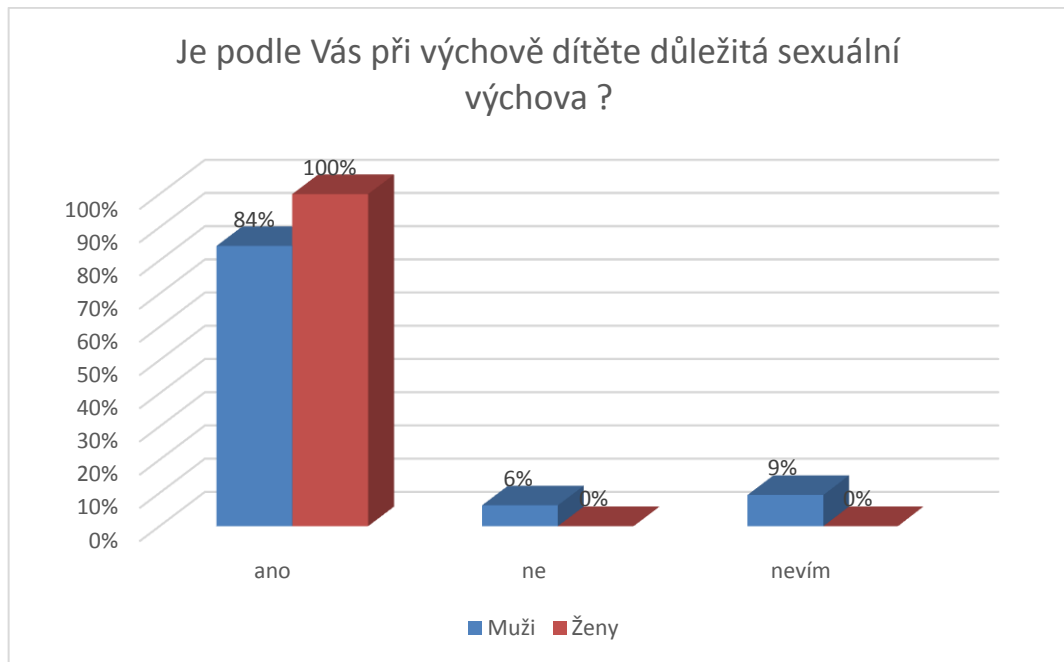

Obrázek 20: Vyhodnocení otázky č. 2 – část II.

Otázka č. 2 se týkala zařazení respondentů do věkových kategorií. V první věkové kategorii 31-40 let je 19% mužů a 17% žen, do věkové kategorie 41-50 let patří 50% mužů a 72% žen a v kategorii nad 50 let je 31% mužů a 0% žen.

Tabulka 21: Je podle Vás při výchově dítěte důležitá sexuální výchova?

	ano	ne	nevím
Muži	84%	6%	9%
Ženy	100%	0%	0%

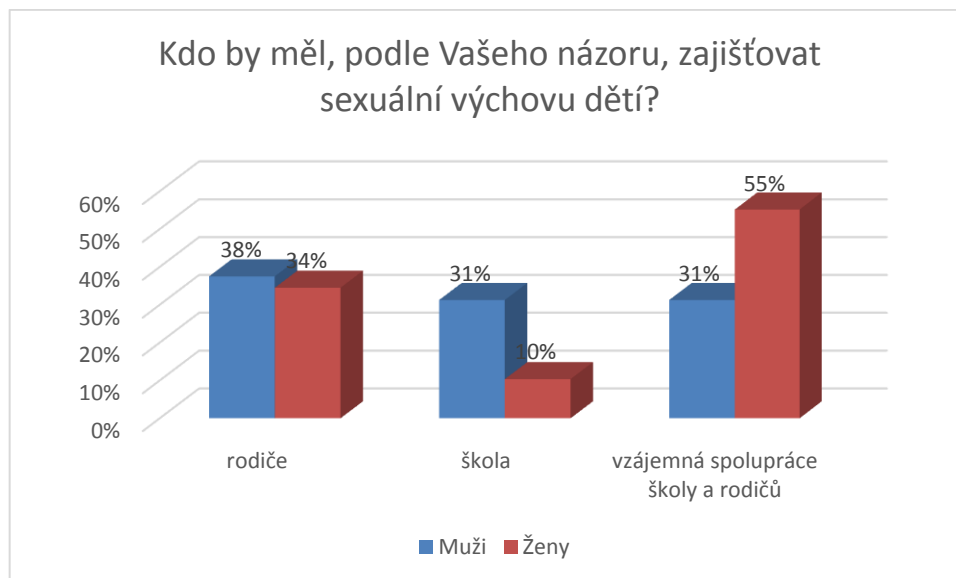

Obrázek 21: Vyhodnocení otázky č. 3 – část II.

Na otázku č.3, zda je pro respondenty sexuální výchova při výchově důležitá odpovědělo 84% mužů souhlasně, 6% mužů nepovažuje sexuální výchovu za důležitou a 9% mužů nemá na tuto otázku vyhraněný názor, odpověděli, že neví. Ženy považují sexuální výchovu za důležitou a odpovědělo takto 100% žen.

Tabulka 22: Kdo by měl, podle Vašeho názoru, zajišťovat sexuální výchovu dětí?

	rodiče	škola	vzájemná spolupráce školy a rodičů
Muži	38%	31%	31%
Ženy	34%	10%	55%

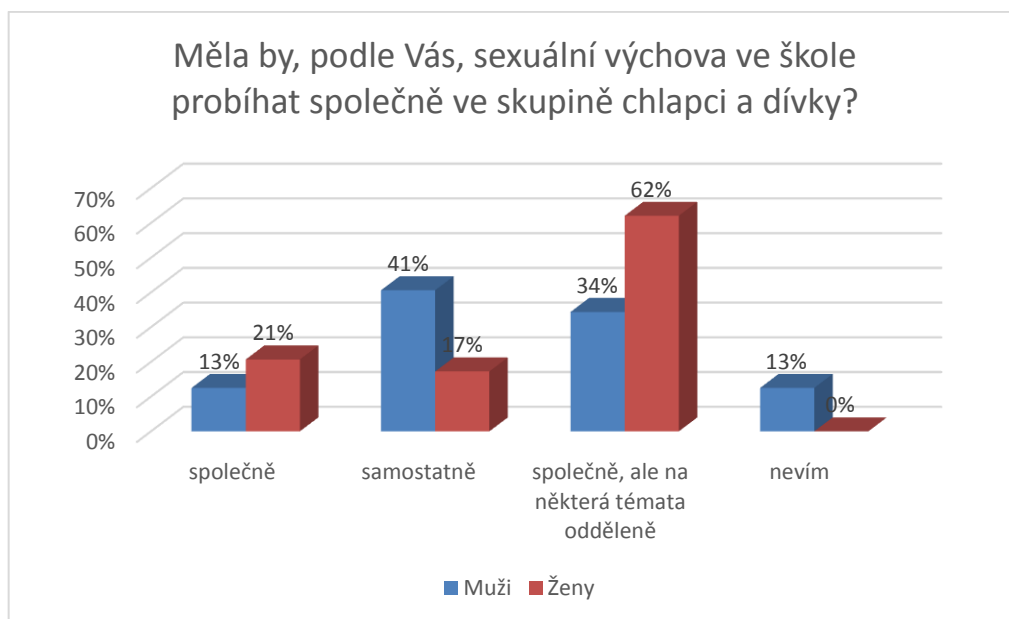
Obrázek 22: Vyhodnocení otázky č. 4 – část II.

Na otázku č. 4, kdo by měl zajišťovat sexuální výchovu, odpovědělo 38% mužů, že rodiče, 31% mužů se domnívá, že sexuální výchovu by měla zajišťovat škola a 31% mužů se přiklání ke spolupráci školy a rodiny. 34% žen si myslí, že sexuální výchova patří do kompetence rodiny, 10% žen by tuto výchovu nechalo na školním zařízení a 55% žen preferuje spolupráci školy a rodiny.

Tabulka 23: Měla by, podle Vás, sexuální výchova ve škole probíhat společně ve skupině chlapci a dívky?

	společně	samostatně	společně, ale na některá témata odděleně	nevím
Muži	13%	41%	34%	13%
Ženy	21%	17%	62%	0%

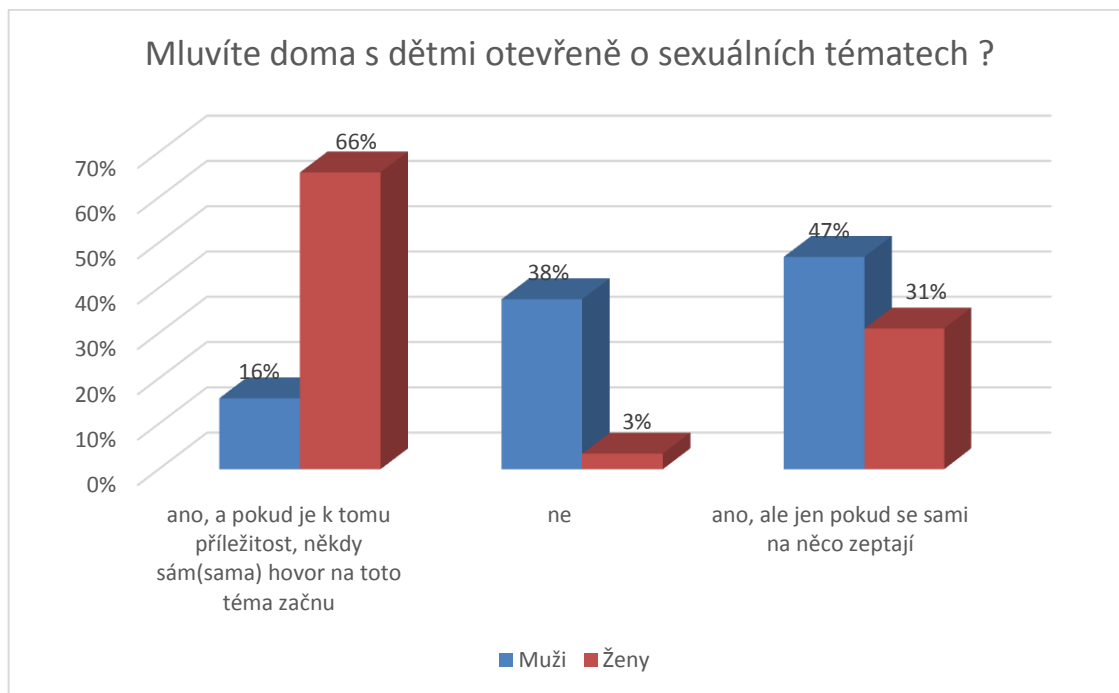

Obrázek 23: Vyhodnocení otázky č. 5 – část II.

Na otázku č. 5 označilo 13% mužů odpověď-společně, 41% mužů by výuku sexuální výchovy preferovalo samostatně, 34% mužů se přiklání k variantě společné výuky, ale na některá témata odděleně a 13% mužů neví. K variantě společné výuky sexuální výchovy se přiklonilo 21% žen, 17% žen preferuje výuku samostatně, 62% žen se domnívá, že sexuální výuka má probíhat společně, ale na některá témata odděleně chlapci a dívky a 0% žen odpovědělo nevím.

Tabulka 24: Mluvíte doma s dětmi otevřeně o sexuálních tématech?

	ano, a pokud je k tomu příležitost, někdy sám(sama) hovor na toto téma začnu	ne	ano, ale jen pokud se sami na něco zeptají
Muži	16%	38%	47%
Ženy	66%	3%	31%

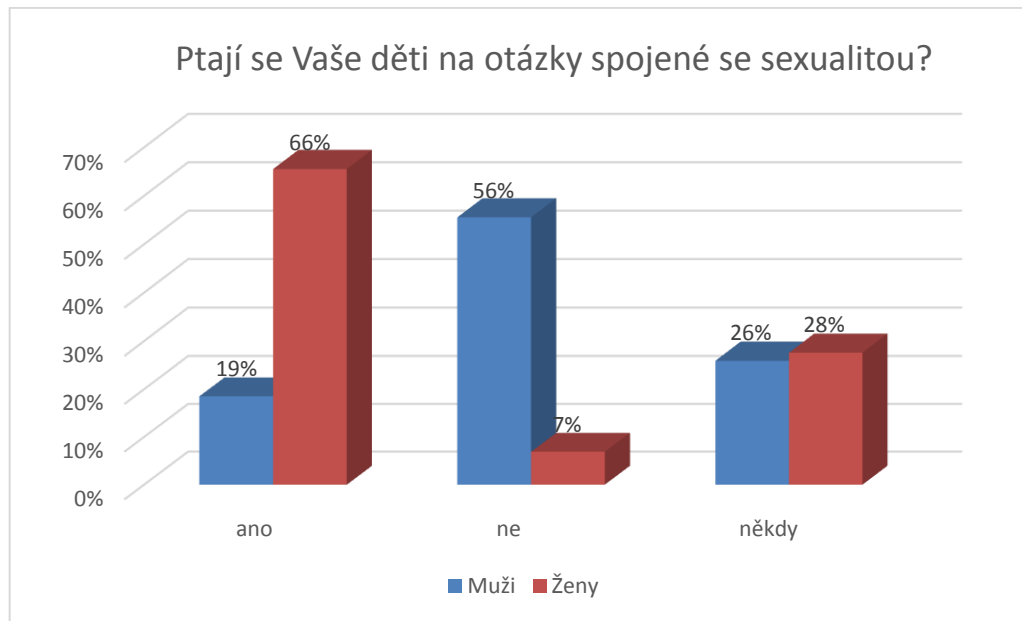

Obrázek 24: Vyhodnocení otázky č. 6 – část II.

Na otázku č. 6, která zjišťuje zda s dětmi doma otevřeně o sexuálních tématech hovoří, odpovědělo 16% mužů souhlasně, s tím, že pokud je k tomu příležitost, sami rozhovor na toto téma začnou, 38% mužů s dětmi doma o sexu nehovoří vůbec a 47% mužů s dětmi na toto téma hovoří, ale jen pokud se děti zeptají. 66% žen odpovědělo ano, a pokud je k tomu příležitost, někdy sama hovor na toto téma začnu, 3% žen s dětmi o sexu nehovoří vůbec, 31% s dětmi mluví o sexu, když se na něco zeptají.

Tabulka 25 Ptají se Vaše děti na otázky spojené se sexualitou?

	ano	ne	někdy
Muži	19%	56%	26%
Ženy	66%	7%	28%

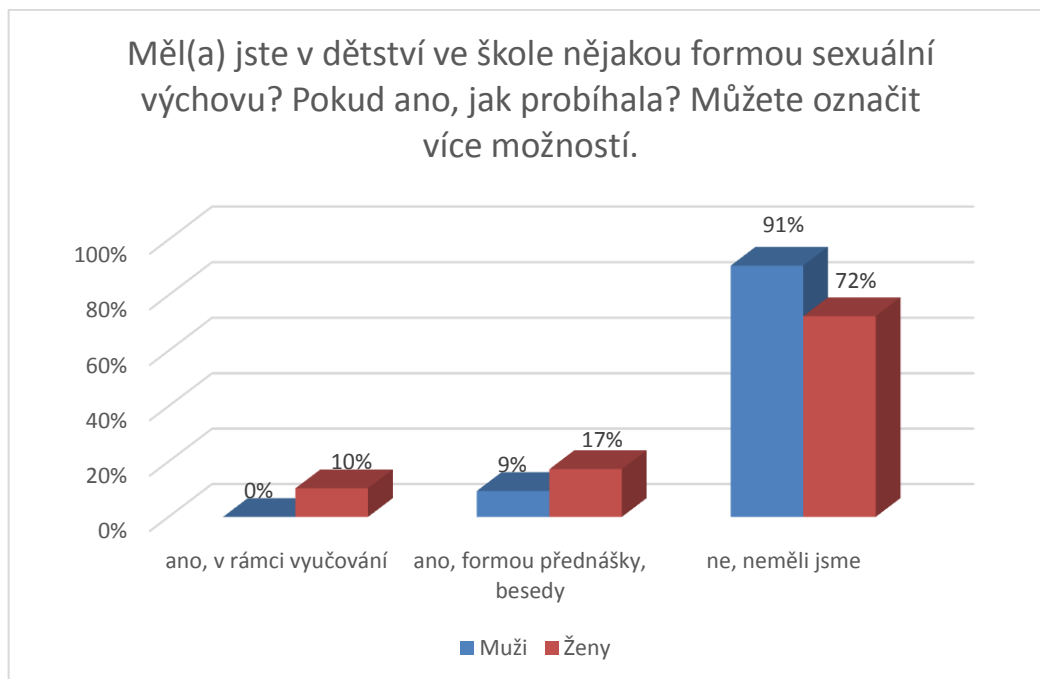

Obrázek 25: Vyhodnocení otázky č. 7 – část II.

Na otázku č. 7, zda se děti ptají na otázky spojené se sexualitou odpovědělo 19% mužů kladně, 56% mužů odpovědělo, že se děti neptají a 26% odpovědělo, že někdy. 66% žen odpovědělo, že se jejich děti ptají na otázky spojené se sexualitou, 7% odpovědělo záporně a 28% odpovědělo, že se děti ptají někdy.

Tabulka 26: Měl(a) jste v dětství ve škole nějakou formou sexuální výchovy? Pokud ano, jak probíhala? Můžete označit více možností.

	ano, v rámci vyučování	ano, formou přednášky, besedy	ne, neměli jsme
Muži	0%	9%	91%
Ženy	10%	17%	72%

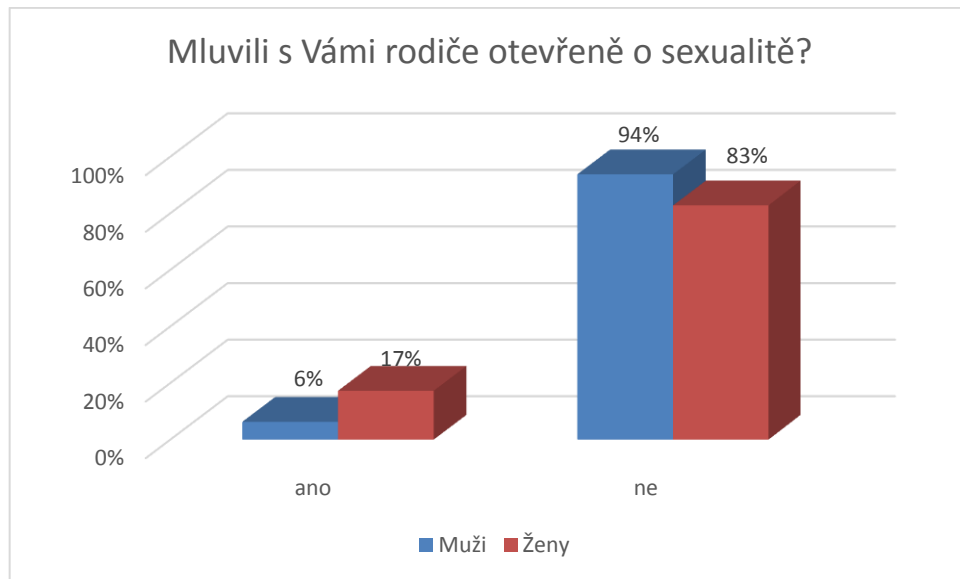

Obrázek 26: Vyhodnocení otázky č. 8 – část II.

Otázka č. 8 se týkala sexuální výchovy v době jejich dospívání, 0% mužů mělo sexuální výuku v rámci vyučování, 9% mužů se zúčastnilo nějaké besedy nebo přednášky a 91% mužů označilo odpověď, že sexuální výchovu ve škole neměli. 10% žen mělo sexuální výuku v rámci vyučování, 17% žen se zúčastnilo besedy nebo přednášky na toto téma a 72% žen sexuální výchovu ve škole nemělo.

Tabulka 27: Mluvili s Vámi rodiče otevřeně o sexualitě?

	ano	ne
Muži	6%	94%
Ženy	17%	83%

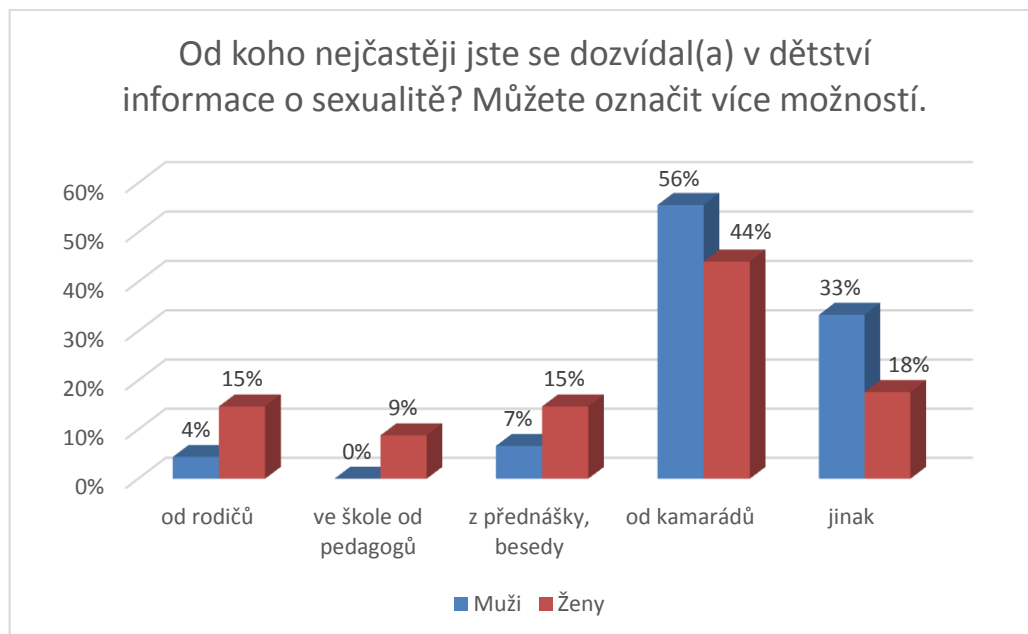

Obrázek 27: Vyhodnocení otázky č. 9 – část II.

Na otázku č. 9, zda s nimi rodiče v dětství o sexualitě otevřeně hovořili, odpovědělo 6% mužů, že ano, 94% mužů, že ne. Žen odpovědělo 17%, že s nimi rodiče hovořili o sexualitě a 83% žen odpovědělo záporně, rodiče s nimi na toto téma nehovořili.

Tabulka 28: Od koho nejčastěji jste se dozvídal (a) v dětství informace o sexualitě? Můžete označit více možností.

	od rodičů	ve škole od pedagogů	z přednášky, besedy	od kamarádů	jinak
Muži	4%	0%	7%	56%	33%
Ženy	15%	9%	15%	44%	18%

Obrázek 28: Vyhodnocení otázky č. 10 – část II.

Otázka č. 10 se týkala zjištění, od koho se dozvídali informace o sexualitě, 4% mužů řeklo, že od rodičů, 0% mužů označila variantu od pedagogů ve škole, 7% mužů označilo možnost přednášky či besedy, 56% mužů se přiklonilo k variantě od kamarádů a 33% mužů se informace dozvídalo jinou formou. 15% žen tyto informace získalo od rodičů, 9% žen označilo možnost od pedagogů ve škole, 15% žen se informace týkající se sexuality dozvědělo z přednášky nebo besedy, 44% žen označilo jako zdroj informací kamarády a 18% žen tyto informace získalo jinak.

4.6 Vyhodnocení hypotéz a interpretace výsledků

Hypotéza 1: Sexuální výchova v současné době je na vyšší úrovni, než byla v minulých letech.

K potvrzení platnosti této hypotézy jsem uplatnila otázky z dotazníku č. 1 pro dospívající mládež a otázky z dotazníku č. 2. Dále jsem k ověření platnosti hypotézy využila informace, které jsem získala díky rozhovorům během vyplňování dotazníků č. 2 s dospělými.

Hovořila jsem s 8 respondenty, kteří mi potvrdili, že v době jejich dospívání sexuální výchova ve školách nebyla na takové úrovni, aby byla pro děti přínosná. Což potvrdilo i vyhodnocení otázek dotazníku č. 2, konkrétně otázka č. 8, z níž vyplynulo, že 91%, dnes dospělých mužů, nemělo v době svého dospívání ve škole žádnou formu sexuální výchovy a stejně tak 72% žen uvedlo, že sexuální výchovu ve škole nemělo. Ani doma v rodinném

prostředí tehdy s dospívajícími dětmi rodiče o sexu nehovořili. Z deseti respondentů se devět shodlo na tom, že s nimi doma rodiče o sexuálních otázkách nemluvili, a že všechny informace, které potřebovali vědět, zjišťovali u kamarádů. O úrovni sexuální výchovy v rodině vypovídají i výsledky výzkumného šetření, v dotazníku č. 2, konkrétně, 9 a 10. V odpovědi na otázku, mluvili s Vámi rodiče otevřeně o sexualitě, odpovědělo 94% mužů záporně a stejně tak odpovědělo 83% žen. Otázka č. 9, od koho jste se nejčastěji dozvěděl(a) informace o sexualitě, uvedlo odpověď od rodičů pouze 4% mužů a 15% žen. K tomu, abych mohla potvrdit či vyvrátit hypotézu 1, potřebovala jsem zjistit také, jaká je výše úrovně sexuální výchovy současné doby, v jaké míře probíhá sexuální výchova ve škole a jaký postoj k sexuální výchově zaujímají rodiče dnešních dospívajících. K získání těchto informací jsem využila dotazník č. 1, pro žáky 8. a 9. tříd, konkrétně otázky č. 3, 4 a 10. V otázce č. 3 jsem zjišťovala, zda se děti ve škole již setkali s nějakou formou sexuální výuky, 67% žáků 8. tříd a 65% žáků 9. tříd uvedlo, že mělo toto téma v rámci výuky ve škole, 41% žáků 8. tříd a 30% žáků 9. tříd se zúčastnilo besedy nebo přednášky, 8% žáků 8. tříd a 3% žáků 9. tříd mělo sexuální výchovu jinak a 18% žáků 8. tříd a 15% žáků 9. tříd nemělo sexuální výchovu vůbec. V otázce č.4 uvedlo 74% žáků 8. tříd a 62% žáků 9. tříd, že pro ně získané informace z těchto hodin byly nějakým způsobem užitečné. Otázka č. 10 měla zjistit, zda si žáci myslí, že mají informací dostatek. 73% žáků 8. Tříd a 71% žáků 9. Tříd se domnívá, že z oblasti sexuální výchovy mají dostatek informací.

Dotazníkovým šetřením a rozhovory s respondenty střední generace jsem zjistila, že sexuální výchova je v dnešní době na vyšší úrovni, než byla v době dospívání dnešní střední generace, generace rodičů dospívajících dětí.

Hypotéza H1 byla potvrzena – verifikována.

Hypotéza 2: Díky vyšší úrovni sexuální výchovy je dnešní mládež ve svém sexuálním životě informovanější a zodpovědnější.

K potvrzení nebo vyvrácení hypotézy č. 2 jsem použila otázky v dotazníku č. 1 pro dospívající mládež. Mým cílem bylo vyhodnotit, jaké znalosti mají žáci 8. a 9. tříd z oblasti sexuální výchovy. Nejvýznamnějším faktorem byly otázky týkající se ochrany zdraví a nechtěného těhotenství. Předpokládala jsem, že pokud mají děti dostatek informací o možnosti ochrany před sexuálně přenosnými chorobami a také o antikoncepčních metodách,

budou se následně chovat zodpovědněji i ve svém sexuálním životě. Pomocí dotazníkového šetření a zejména otázek č. 11, 12, 13, 14, 15, 16 jsem zjišťovala míru těchto znalostí. V otázce č. 11 měli žáci označit onemocnění, které patří mezi sexuálně přenosné a žáci 8. tříd označili správně HIV/AIDS v 78% a 54% žáků 8. tříd označilo syfilis. V 9. třídách označilo správně HIV/AIDS 93% žáků a 69% označilo možnost syfilis. Z těchto výsledků se dá usoudit, že žáci jsou v této oblasti dostatečně informováni. Z otázky č. 12, ve které měli žáci určit způsoby, kterými se lze nakazit virem HIV/AIDS 74% žáků 8. tříd a 91% žáků 9. tříd označilo možnost nechráněným pohlavním stykem, což dokazuje, že jsou si vědomi možnosti nákazy. Ostatní správné možnosti z výběru, nepřesáhly hranici 50%, z toho usuzuji, že v podvědomí dospívající mládeže je jako způsob nákazy stále největší hrozbou právě nechráněný pohlavní styk. Další otázka č. 13 se zaměřila právě na způsob nejúčinnější ochrany před sexuálně přenosnými chorobami. Správnou odpověď, používání kondomu, označilo 71% žáků 8. tříd a 85% žáků 9. tříd. Výsledkem těchto odpovědí je, dle mého názoru to, že nadpoloviční většina dětí ví, jak se před těmito nemocemi chránit. Otázka č. 14 se týkala nežádoucího otěhotnění, otázka zněla, od kterého období věku může dívka otěhotnět, 72% žáků 8. tříd odpovědělo, že od doby kdy začne pravidelně menstruat, stejně tak odpovědělo 73% žáků 9. tříd. Otázka č. 15 je zaměřená na možnosti ochrany před nežádoucím otěhotněním. 61% žáků 8. tříd odpovědělo, že hormonální antikoncepcí a 55 % žáků označilo použití kondomu. V 9. třídách 73% žáků označilo možnost hormonální antikoncepce a 68% žáků jako účinnou ochranu označilo použití kondomu. Domnívám se, že žáci v této otázce prokázali svoji dostatečnou informovanost a jsou si vědomi toho, jak se před nežádoucím otěhotněním mohou chránit. Na otázku č. 16 odpovědělo správně 88% žáků 8. tříd a 85 % žáků 9. tříd. Tito studenti jsou si tedy vědomi, že provádět jakékoliv sexuální praktiky s osobou mladší 15. let je trestný čin.

Z těchto výsledků usuzuji, že nejméně nadpoloviční většina dospívajících má dostatečné informace z oblasti sexu a proto se dá předpokládat, že se budou ve svém sexuálním životě chovat zodpovědněji.

Hypotéza H2 byla potvrzena – verifikována.

DISKUZE

Hlavním cílem této práce bylo zjišťování postojů k problematice sexuální výchovy a k prověření znalostí z okruhu sexuální výchovy dospívající generace. V teoretické části práce jsem se zaměřila na dějiny sexuality, zejména proto, že vývoj sexuality ve společnosti ovlivňuje do značné míry také vývoj sexuální výchovy. Snažila jsem se zjistit, jaký postoj zaujímá současná společnost k sexu a sexuální výchově. Vzhledem k tomu, že tato problematika je často diskutovaným tématem odborné i laické veřejnosti, objevuje se v médiích mnoho článků, příspěvků i knih s touto tematikou.

V praktické části jsem zaznamenala i postřehy a názory učitelů, kteří s dětmi dotazníky vyplňovali a znají jejich názory a přístup k otázkám sexuality. Podle učitelů většina dospívajících dětí nemá problém s hodinami, ve kterých se vyučuje nějakou formou sexuální výchova. Shodli se na tom, že vždy je na každém učiteli, jak o sexu s dětmi hovoří. Pokud s ostychem a přístupem: „aby to již bylo za námi“, děti to poznají a v tom případě také nechtějí o sexu hovořit. Správný pedagog vycítí, v které třídě si může dovolit více a kde naopak kolektivu dětí toto téma není příjemné.

Zajímavé je, že všichni učitelé, s kterými jsem hovořila, postřehli, že otázky homosexuality jsou stále ještě tabu zejména pro chlapce. Ti nejsou tolik tolerantní k homosexuálům jako dívky a u otázky, zda by pro ně byl problém kamarádit se s homosexuálem, zazněly zejména od chlapců negativní reakce. Ale naopak, moc hezký byl komentář k této otázce, kterou napsal žák 8. třídy „Ne, nevadilo by mi to. Jednou kámoš, navždy kámoš!“

Moje zkušenost s přístupem učitelů je velice pozitivní. Ale domnívám se, že paní učitelka, kterou jsem požádala o spolupráci s dotazníky v 8. třídě ve škole na venkově, dětem s některými otázkami v dotazníku pomáhala, možná proto, aby výsledky její třídy byly lepší. Díky tomuto nemusí výsledky dotazníkového šetření odpovídat skutečným znalostem některých dětí.

U vyhodnocování dotazníků jsem byla překvapena tím, že děti uvedly ve velkém počtu, že s nimi doma rodiče o sexu otevřeně hovoří, ale v další otázce, na koho se obrátí, pokud je něco z této problematiky zajímavé, nejvíce odpovědí bylo kamarádi a internet a časopisy.

Při výzkumném šetření s dospělými jsem neměla žádný problém s ochotou vyplnit dotazníky, dokonce se většina respondentů se mnou na téma sexualita bavila otevřeně a beze studu. Téměř všichni vzpomínali, že s nimi doma nikdo o těchto otázkách nemluvil, infor-

mace se dozvídaly od svých starších kamarádů. Téměř všechny mnou oslovené ženy, četly pouze knihu o dospívání, místo rozhovoru s matkou.

Z dotazníkového šetření také vyplynulo, že s dětmi v současné době daleko více doma mluví o sexu maminky než otcové, domnívám se, že ženy v těchto otázkách mají citlivější přístup, umí rozpoznat situaci, kdy má dítě chuť si povídat. Některé matky se shodly na tom, že je potřeba zejména dívkám včas říct potřebné informace např. o menstruaci. Nelze v tomto směru spoléhat na školu, protože přednášku na toto téma měly jejich dcery ve škole později, než vlastní zkušenost.

Zajímavý byl také postřeh jedné dívky z 8. třídy, která okomentovala minimální věkovou hranici pohlavního styku „ My se nesmíme do 18 let dívat na nepřístupné pornofilmy, ale všechno to, co bychom v těch filmech viděli, můžeme od 15 let dělat ve skutečnosti!“

Na základě získaných poznatků, jsem dospěla k názoru, že sexuální výchova je stále diskutovaným tématem, což je dobře. Pokud budeme hledat další způsoby jejího zkvalitnění, naše děti budou mít dostatek informací, které jim pomohou orientovat se v této oblasti. Zejména jak se chránit před sexuálně přenosnými chorobami, sexuálním násilím, naučí se tolerovat odlišnosti a budou zodpovědnější.

Vzhledem k výsledkům výzkumného šetření bych doporučovala zaměřit se zejména na:

1. Zlepšení spolupráce rodiny a školy, kdy primárně má dítě dostat informace v rodině, aby škola měla na co navazovat.
2. Vždy by se měla škola s rodiči předem domluvit jakou formou sexuální výchovu povede a rodiče by měli mít možnost se k tématu vyjádřit.
3. Sexuální výchovu ve škole by měl učit kvalifikovaný učitel, který se nebude stydět s dětmi o sexuálních otázkách hovořit, dále by měl umět odhadnout kolektiv třídy, tak aby nikomu nebyly tyto vyučovací hodiny nepříjemné.

Věřím, že toto výzkumné šetření přineslo zajímavé poznatky a informace, které mohou být přínosné nejen pro rodiče, ale i pro učitele ZŠ.

ZÁVĚR

Každý člověk se narodí do určité společnosti, v určitém historickém období, které je charakterizováno kulturou, morálkou, tradicemi a normami. Tyto všechny vnější podmínky našeho života mají vliv na psychosexuální vývoj dítěte, na chování a postoje každého člověka. Informacím o sexualitě se v naší společnosti nelze vyhnout, obklopují nás na každém kroku, Sexualita přináší lidem nejen radost a potěšení, ale má i své negativní stránky, což mohou být sexuálně přenosné nemoci, různé formy deviací, násilí, úzkost a deprese. Tématem mé diplomové práce byla sexualita a mládež. Tyto dva pojmy jsou spojeny velice úzce. Povinností společnosti je v mladém člověku utvářet takové hodnoty a životní postoje, které pozitivně ovlivní jeho život. Sexuální výchova by měla být nedílnou součástí výchovy v rodině a později ve školním prostředí. Jen tak jsme schopni naše děti ochránit před negativními vlivy sexuality.

Cílem práce bylo zjistit, jaké postoje zaujímá dospívající mládež a generace jejich rodičů k sexualitě a zejména k sexuální výchově. Výzkumným šetřením, jsem dospěla k názoru, že sexuální výchova v naší společnosti je na lepší úrovni, než byla v době dospívání dnešní střední generace. Díky lepšímu přístupu k otázkám sexuální výchovy je současná dospívající mládež informovanější, mají dostatek znalostí, které jim pomohou orientovat se v oblasti sexu a zejména se chránit před pohlavně přenosnými chorobami, trestnými činy a jsou díky tomu i zodpovědnější v otázkách plánování rodičovství.

I přesto, že výsledky výzkumného šetření ukázaly, že sexuální výchova u nás je na dobré úrovni, je nutné stále o problematice diskutovat. Důležité je zejména koordinovat spolupráci mezi rodinnou výchovou a školou, jen tak zajistíme přiměřenou sexuální výchovu pro všechny děti.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Právní předpisy a jiné normy:

Předpis č. 115/2006 Sb. 2006. In: *Zákon o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů*. 2006. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-115>

Zákon č. 561/2004 Sb. In: *O předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)*. 2004. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/novy-skolsky-zakon>

Zákon č. 563/2004 Sb. In: *Zákon o pedagogických pracovnících*. 2004. Dostupné z: <http://zakony-online.cz/?s163&q163=all>

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.: LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD. In: *Zákon o pedagogických pracovnících*. 1992. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>

Monografie:

FANEL, Jiří, 2000. *Gay historie*. Praha: Dauphin. ISBN 80-7272-010-4

FENWICKOVÁ, Elizabeth, Tony, SMITH, 1993. *Kniha o dospívání*. Bratislava: Ina.. ISBN 80-85680-52-1

FIFKOVÁ, Hana. *Sexuální výchova: vybraná témata: výchova ke zdraví: příručka pro učitele*. 1. vyd. Praha: MŠMT ve spolupráci s VÚP v Praze, 2009, [76] s. ISBN 978-80-87000-29-8.

FOUCAULT, Michel, 2003. *Dějiny sexuality II, Užívání slasti*. Praha: Hermann a synové. ISBN 80-239-1187-2

GREGG, Michael Carr., Erin SHALE, 2010. *Pubertáči a adolescenti*. Praha: Portál, ISBN 8073676621

HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ, 2010. *Velký psychologický slovník*. Praha: Portál, ISBN 978-80-7367-686-5

JANIŠ, Kamil a Dagmar MARKOVÁ a Miroslav KAPPL, 2004. *Vazby programových dokumentů*. In: *Příspěvek k základům sexuální výchovy*. Hradec Králové: Gaudeamus, Univerzita Hradec Králové. ISBN 978-80-7041-621-1.

- JANIŠ, Kamil., TAUBNER Vladimír, 1999. Didaktika sexuální výchovy. Hradec Králové: Gaudeamus . ISBN 80-7041-902-4
- JANOŠKOVÁ, Dagmar a Monika ONDRÁČKOVÁ a Dagmar ČÁBALOVÁ a Hana MARKOVÁ a Jitka ŠEBKOVÁ, 2005. Občanská výchova 8 Rodinná výchova 8 učebnice pro základní školy a víceletá gymnázia. Plzeň. ISBN 80-7238-393-0
- KRACÍK, Jiří, 1992. Sexuální výchova postižené mládeže. Praha: Karolinum,. ISBN 978-80-247-3357-9.
- MACEK, Petr., Lenka. LACINOVÁ, 2012. Vztahy v dospívání. Brno: Barrister a Principal, ISBN 978-80-87474-46-4
- MALINA, Jaroslav a Jaroslav ČECHURA a Libor JAN a Marie DUFKOVÁ, 2008. 100 000 let sexu O lásce, plodnosti a rozkoši,
- MALINA, Jaroslav, 2007. Kruh prstenu: světové dějiny sexuality, erotiky, a lásky od počátků do současnosti. Brno: Cerm. ISBN 9788072044948
- MARÁDOVÁ, Eva a Lenka JIRUŠKOVÁ. Postoje adolescentů k sexualitě, partnerství a rodičovství ve vztahu k současnému pojetí sexuální výchovy: ve škole. In: Brno: Tribun EU, 2010, s. 6. ISBN 978-80-904290-2-4.
- MORUS, Richard Lewinsohn, 1992. Světové dějiny sexuality. Praha: Naše vojsko. ISBN 80-206-0071-x
- PONDĚLÍČKOVÁ MAŠLOVÁ, Jaroslava, 1984. Když dívka dospívá. Praha: Avicenum, ISBN 08-006-83
- SILLAMY, Norbert, 2001. Psychologický slovník. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 80-244-0249-1
- TROJAN, Ondřej, 2009. Jak mluvit s dětmi o sexu – rádce pro rodiče a učitele. Praha: Fragment. ISBN 978-80-253-0833-2
- UZEL, Radim a Ladislav HESS, 1998. Člověk je živočich sexuální. Opava: Vade mecum. ISBN 80-86041-18-2
- UZEL, Radim, 2006. Sexuální výchova. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí .ISBN 80-86991-69-5
- VÝROST, Jozef, Ivan, SLAMĚNÍK, 1998. Aplikovaná sociální psychologie I. Praha: Portál. ISBN 8071782696

WEISS, Petr a KOLEKTIV, 2010. *Sexuologie*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-2492-8

ZVĚŘINA, Jaroslav a Petr WEISS. *Sexuální chování obyvatel České republiky: výsledky národního průzkumu*. Praha: AlbertaPlus, 1999, 115 s. ISBN 80-857-9213-3.

Internetové zdroje:

BALADA, Jan. *Národní ústav pro vzdělávání: Rámcový vzdělávací program* [online]. 2013 [cit. 2015-03-21]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/file/518/>

DOLEŽAL, Jiří X. *Psychologie.cz: Jak vysvětlit sex dětem?* [online]. 2010 [cit. 2015-03-21]. Dostupné z: <http://psychologie.cz/jak-vysvetlit-sex-detem/>

DOLEŽAL, Jiří X. *Reflex.cz: Polemika s Pavlem Šafrem: Katolické děti sexuální výuku potřebují!* [online]. 2015 [cit. 2015-03-21]. Dostupné z: <http://www.reflex.cz/clanek/komentare/62803/polemika-s-pavlem-safrem-katolicke-deti-sexualni-vyuku-potrebuji.html>

JANIŠ, Kamil. *Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu* [online]. 2010 [cit. 2015-03-21]. Dostupné z: <http://www.planovanirodiny.cz/index.php>

JANIŠ, Kamil. *Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu* [online]. 2004 [cit. 2015-03-21]. Dostupné z: <http://www.planovanirodiny.cz/index.php>

Metodický portál: Inspirace a zkušenosti učitelů [online]. 2012 [cit. 2015-03-21]. Dostupné z: <http://rvp.cz/informace/o-portalu/>

NOVÁKOVÁ, Milena. *Psychologie.cz: Jak se dělají děti* [online]. 2013 [cit. 2015-03-21]. Dostupné z: <http://psychologie.cz/jak-se-delaji-deti/>

SÝKORA, Jan. *Psychologie.cz: Nové desatero dobrého rodiče* [online]. 2011 [cit. 2015-03-21]. Dostupné z: <http://psychologie.cz/nove-desatero-dobreho-rodice/>

ŠULOVÁ, Lenka. *Změny výchovných postojů v nedávné historii ČR. Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu* [online]. 2004 [cit. 2015-03-21]. Dostupné z: <http://www.planovanirodiny.cz/index.php>

TN.cz. *Težká ztráta: Homosexuální synovec Ester Janečkové se oběsil: Nyní KONEČNĚ promluvila jeho máma!* [online]. 2014 [cit. 2015-03-21]. Dostupné z: <http://tn.nova.cz/clanek/zpravy/zajimavosti/matka-synovce-ester-janeckove-napsala-verejny-dopis-o-synove-sebevrazde-precete-si-ho.html>

- TRACHTOVÁ, Zdeňka. Sexuální život zahajují Češi dříve, zodpovědně však používají ochranu. In: *IDnes.cz: Zprávy* [online]. 2014 [cit. 2015-03-25]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/sexualni-zivot-zahajuji-mladi-drive-zodpovedne-vak-pouzivaji-ochranu-1zd-/domaci.aspx?c=A140423_121842_domaci_zt
- TRAMPOTOVÁ, Olga. *Psychologie.cz: Homosexuálové a adopce*. [online]. 2011 [cit. 2015-03-21]. Dostupné z: <http://psychologie.cz/homosexualove-adopce/>
- UNGER, Jiří. Vyjádření České evangelikální aliance k otázkám sexuální výchovy na školách. In: *Křesťan dnes: Společnost* [online]. 2010 [cit. 2015-03-21]. Dostupné z: <http://www.krestandnes.cz/article/vyjadreni-ceske-evangelikalni-aliance-k-otazkam-sexualni-vychovy-na-skolach/17246.htm>
- URBÁNEK, Václav. Etické aspekty školní sexuální výchovy. *Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu* [online]. 2005 [cit. 2015-03-21]. Dostupné z: <http://www.planovanirodiny.cz/index.php>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

AIDS Acquired Immune Deficiency Syndrome, syndrom získaného selhání imunity.

HIV Human immunodeficiency virus neboli virus imunitní nedostatečnosti

SV Sexuální výchova

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Vyhodnocení otázky č. 1	44
Obrázek 2: Vyhodnocení otázky č. 2	45
Obrázek 3: Vyhodnocení otázky č. 3	46
Obrázek 4 Vyhodnocení otázky č. 4	47
Obrázek 5 Vyhodnocení otázky č. 5	48
Obrázek 6. Vyhodnocení otázky č. 6.	49
Obrázek 7 Vyhodnocení otázky č. 7	50
Obrázek 8 Vyhodnocení otázky č. 8	51
Obrázek 9:Vyhodnocení otázky č. 9	52
Obrázek 10:Vyhodnocení otázky č. 10	53
Obrázek 11:Vyhodnocení otázky č. 11	54
Obrázek 12 Vyhodnocení otázky č. 12	55
Obrázek 13:Vyhodnocení otázky č. 13	56
Obrázek 14:Vyhodnocení otázky č. 14	57
Obrázek 15:Vyhodnocení otázky č. 15	58
Obrázek 16:Vyhodnocení otázky č. 16	59
Obrázek 17:Vyhodnocení otázky č. 17	59
Obrázek 18:Vyhodnocení otázky č. 18	60
Obrázek 19:Vyhodnocení otázky č. 1 – část II	61
Obrázek 20:Vyhodnocení otázky č. 2 – část II	62
Obrázek 21: Vyhodnocení otázky č. 3 – část II	63
Obrázek 22:Vyhodnocení otázky č. 4 – část II	64
Obrázek 23: Vyhodnocení otázky č. 5 – část II	65
Obrázek 24: Vyhodnocení otázky č. 6 – část II	66
Obrázek 25:Vyhodnocení otázky č. 7 – část II	67
Obrázek 26:Vyhodnocení otázky č. 8 – část II	68
Obrázek 27:Vyhodnocení otázky č. 9 – část II	69
Obrázek 28: Vyhodnocení otázky č. 10 – část II	70

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Vyhodnocení otázky č. 1. Jaký ročník ZŠ navštěvujete?	44
Tabulka 2: Vyhodnocení otázky č. 2. Setkal (a) jsi se ve škole v nějaké vyučovací hodině s tématem sexuální výchovy?	44
Tabulka 3: Pokud ano, jakou formou tato výuka probíhala? Můžeš označit více možností.	45
Tabulka 4 Byla pro Tebe tato výuka sexuální výchovy a získané informace zajímavé a užitečné?	46
Tabulka 5 Pokud by se ve škole probírala témata z oblasti sexuální výchovy, byla by pro Tebe lepší výuka společně chlapci a dívky nebo raději samostatně zvlášť dívky a chlapci?	47
Tabulka 6. Ve kterém ročníku by se mělo, podle Tebe, začít s výukou sexuální výchovy ve škole?	48
Tabulka 7 Od koho by měly děti, podle Tvého názoru, získávat informace týkající se sexuální výchovy, sexu, manželství, rodičovství?	49
Tabulka 8. Baví se s Tebou rodiče otevřeně o sexuálních záležitostech?	50
Tabulka 9 Pokud Tě něco z oblasti sexu či sexuální výchovy zajímá, na koho se nejčastěji obrátíš? Můžeš označit více možností.	51
Tabulka 10: Myslíš si, že máš z oblasti sexuální výchovy dostatek informací?	52
Tabulka 11: Označte onemocnění, která patří mezi sexuálně přenosné onemocnění, můžete označit více možností.	53
Tabulka 12: Z vyjmenovaných způsobů označ ty, kterými se lze nakazit virem, který způsobuje nemoc AIDS, můžeš označit více možností.	54
Tabulka 13 Jaká je nejúčinnější ochrana proti sexuálně přenosným chorobám?	55
Tabulka 14: Od kterého období věku může dívka otěhotnět?	56
Tabulka 15: Jakými metodami se lze chránit před nežádoucím těhotenstvím? Můžeš vybrat více možností.	57
Tabulka 16: Provádět jakékoliv sexuální praktiky s osobou mladší 15 - let je trestný čin?	58
Tabulka 17: Je homosexualita nemoc?	59
Tabulka 18 Pokud bys zjistil, že někdo z Tvého okolí je homosexuál, bylo by pro Tebe obtížné s ním i nadále kamarádit?	60
Tabulka 19: Vaše pohlaví	61

Tabulka 20: Do jaké věkové kategorie patříte?	61
Tabulka 21: Je podle Vás při výchově dítěte důležitá sexuální výchova?.....	62
Tabulka 22: Kdo by měl, podle Vašeho názoru, zajišťovat sexuální výchovu dětí?.....	63
Tabulka 23: Měla by, podle Vás, sexuální výchova ve škole probíhat společně ve skupině chlapci a dívky?	64
Tabulka 24: Mluvíte doma s dětmi otevřeně o sexuálních tématech?.....	65
Tabulka 25 Ptají se Vaše děti na otázky spojené se sexualitou?	66
Tabulka 26: Měl(a) jste v dětství ve škole nějakou formou sexuální výchovu? Pokud ano, jak probíhala? Můžete označit více možností.....	67
Tabulka 27: Mluvili s Vámi rodiče otevřeně o sexualitě?	68
Tabulka 28: Od koho nejčastěji jste se dozvídal (a) v dětství informace o sexualitě? Můžete označit více možností.	69

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK PRO MLÁDEŽ

PŘÍLOHA P II: DOTAZNÍK PRO DOSPĚLÉ

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK PRO MLÁDEŽ

Dotazník na téma SEXUÁLNÍ VÝCHOVA pro žáky základních škol

Cílem tohoto výzkumu je zjištění Vašich názorů a postojů k sexuální výchově. Získaná data budou sloužit ke zpracování diplomové práce. Dotazník je zcela anonymní.

1. **Zakroužkujte, prosím, který ročník základní školy navštěvujete.**
  - a) 8. Třída
  - b) 9. Třída

2. **Setkal (a) jsi se ve škole v nějaké vyučovací hodině s tématem sexuální výchovy?**
  - a) ano
  - b) ne

3. **Pokud ano, jakou formou tato výuka probíhala? Můžeš označit více možností.**
  - a) ve vyučování v rámci výuky
  - b) přednáška, beseda
  - c) jinak
  - d) sexuální výuku ani přednášku na toto téma jsem neměl(a)

4. **Byla pro Tebe tato výuka sexuální výchovy a získané informace zajímavé a užitečné?**
  - a) ano
  - b) ne
  - c) nevím

5. **Pokud by ve škole probíhala výuka sexuální výchovy, bylo by pro Tebe lepší, když by probíhala společně ve skupině dívky a chlapci-nebo upřednostňuješ hodiny zvlášť dívky a zvlášť chlapci?**
  - a) společně
  - b) samostatně
  - c) společně, ale na některá témata odděleně chlapci a dívky
  - d) je mi to jedno

6. **Ve kterém ročníku by se mělo, podle Tebe, začít s výukou sexuální výchovy ve škole?**
  - a) 1. až 3. ročník
  - b) 4. až 5. ročník
  - c) na II. stupni ZŠ
  - d) nevím

7. **Od koho by měly děti, podle Tvého názoru, získávat nejvíce informace týkající se sexuální výchovy, sexu, manželství, rodičovství?**
  - a) od rodičů
  - b) ve škole od pedagogů v rámci vyučování
  - c) od kamarádů
  - d) z internetu, knih, časopisů, televize

8. **Baví se s Tebou rodiče otevřeně o sexuálních záležitostech?**
  - a) Ano
  - b) Ne

9. Pokud Tě něco z oblasti sexu či sexuální výchovy zajímá, na koho se nejčastěji obrátíš? Můžeš označit více možností.

- a) rodiče
- b) škola, učitel
- c) kamarádi
- d) sourozenci
- e) internet, časopisy
- f) jiné

10. Myslíš si, že máš z oblasti sexuální výchovy dostatek informací?

- a) ano
- b) ne

11. Označte onemocnění, která patří mezi sexuálně přenosné onemocnění? Můžeš označit více možností.

- a) HIV/AIDS
- b) syfilis
- c) žloutenka

12. Z vyjmenovaných způsobů označ ty, kterými se lze nakazit virem, který způsobuje nemoc AIDS?

- a) nechráněným pohlavním stykem
- b) polibkem
- c) objímáním
- d) krví
- e) z matky na plod
- f) společným používáním nádobí
- g) hmyzem
- h) při injekčním užívání drog

13. Jaká je nejúčinnější ochrana proti sexuálně přenosným chorobám?

- a) hormonální antikoncepce
- b) používání kondomu
- c) nitroděložní tělísko
- d) dostatečná hygiena

14. Od kolika let může dívka otěhotnět?

- a) od 15 let
- b) od 14 let
- c) od doby, kdy začne pravidelně menstruuovat

15. Jakými metodami se lze chránit před nežádoucím otěhotněním? Můžeš vybrat více možností.

- a) hormonální antikoncepce
- b) antibiotika
- c) kondom
- d) pohlavní styk během menstruace

16. Provádět jakékoliv sexuální praktiky s osobou mladší 15 – ti let je trestný čin?

- a) ano
- b) ne

17. Je homosexualita nemoc?

- a) ano
- b) ne

18. Pokud bys zjistil, že někdo z Tvého okolí je homosexuál, bylo by pro Tebe obtížné se s ním i nadále kamarádit?

- a) ano
- b) ne

PŘÍLOHA P II: DOTAZNÍK PRO DOSPĚLÉ

Dotazník na téma sexuální výchova

Cílem tohoto dotazníkového šetření je zjistit názory a postoje společnosti souvisejí s tématem sexuální výchovy v ČR. Dotazník je zcela anonymní, výsledky šetření budou použity v diplomové práci na téma Sexualita a mládež.

1. Vaše pohlaví

a) Žena

b) Muž

2. Do jaké věkové skupiny patříte?

a) 31 – 40 let

b) 41 – 50 let

c) Více než 50 let

3. Je podle Vás důležitá při výchově dítěte sexuální výchova?

a) Ano

b) Ne

c) Nevím

4. Kdo by podle Vás měl zajišťovat sexuální výchovu dětí?

a) Rodiče

b) Škola

c) Vzájemná spolupráce školy a rodičů

5. Měla by podle Vás sexuální výchova ve škole probíhat společně chlapci a dívky?

a) Společně

b) Samostatně

c) Společně, ale na některá témata samostatně

d) Nevím

6. Mluvíte doma s dětmi otevřeně o sexuálních tématech?

- a) Ano, pokud je to k tomu příležitost, někdy sám (a) hovor na toto téma začnu
- b) Ne
- c) Ano, ale jen pokud se samy na něco zeptají

7. Ptají se Vaše děti na otázky spojené se sexualitou?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Někdy

8. Měl(a) jste v dětství ve škole nějakou formou sexuální výchovu? Pokud ano, jak probíhala? Můžete označit více možností.

- a) Ano, v rámci nějakého vyučovacího předmětu
- b) Ano, formou besedy, přednášky
- c) Ne, neměli jsme

9. Mluvili s Vámi rodiče v dětství otevřeně o sexualitě?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

10. Od koho nejčastěji jste se dozvídal (a) v dětství informace o sexualitě? Můžete označit více možností.

- a) Od rodičů
- b) Ve škole, od pedagogů
- c) Z přednášky, besedy
- d) Od kamarádů
- e) Jinak